STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 06057

ARBETSBUKH FAR YIDISH IN FOLKSHUL

L. Bayon

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ל. באַיאָן

אַרבעטסבוך פֿאַר
יידיש אין פֿאָלקשול

בוך איינס

פֿאַרלאַג יידישע שול אין מעקסיקע
1946

L. Bayón

GRAMATICA DE YIDISH PARA EL USO PRACTICO DE LAS ESCUELAS PRIMARIAS

LIBRO PRIMERO

EDITADO POR EL COLEGIO ISRAELITA
DE MEXICO-1946

Impreso en los Talleres Linotipográficos "SABER". - Bajío 319

צו די לערערס

אויב אַ שפּראַך בוך איז נייטיק אין אַלע שולן, איז עס פאַר יידישע שולן דרינגנדיק, אויב אין מיזרח־אייראָפּע, — ביי אונדז דאָ — על אחת כמה וכמה: צו אונדזער גרויסער נאַציאָנאַלער טראַגעדיע איז דאָך דאָס יידיש לשון ביי די קינדער ניט דאָס נאַטירלעכסטע. און עס איז ווייט ניט קיין סימן עשירות וואָס אַזאַ אַרבעטס־בוך פאַר די תלמידים פון די יידישע שולן איז ביז איצט נישט געשאַפן געוואָרן. און עס איז ווידער ניט קיין גוטער סימן וואָס אַזאַ אַרבעטסבוך באַווייזט זיך אויף דעם קאָנטינענט ניט אין אַ גרויסן צענטראַלן יידישן יישוב. מוזן בכן די קליינע קיבוצים ווערן צענטרן. דאָס בייגעלייגט בוך האָט געשאַפן חבר באַיאָן אופן סמך פון זיין לאַנגיאָריקער פּראַקטיק. עס איז איבערהויפּט אויסגערעכנט אויף פאָרזיכיקער אַרבעט פון די קינדער. אַ קורצע דערקלערונג פון לערער, פאַרגעבן אהיים, שפּעטער קומט דער „פראַנטאלער קאָנטראָל" — אַלע קינדער נעמען אַרויס די העפטן מיט די אַרבעטן, איינער לייענט, און לויט אים קאָנטראָלירן אַלע קינדער זייער אַרבעט. דאָס דאַרף צו נעמען פון די לעקציעס דעם מינימום צייט. דאָס איז זייער וויכטיק אויך צוליב דעם וואָס די יידישע שולן אין אַמעריקע האָבן זייער ווייניק צייט אין זייער רשות, און דאָס ביסל צייט מוז מען פאַרווענדן אויף לערנען יידישע קולטור מקורים וואָס זיי זיינען פאַר אונדז וויכטיקער ווי טעכנישע לימודים.

אין דעם בוך איז דער גאַנג אַ פאַרקערטער ווי אין די קלאַסישע גראַמאַטיק־ביכער. צוערשט אין איטלעכן פּאַראַגראַף קומען ניט די **דעפיניציעס** און שפּעטער די אַרבעטן וואָס דאַרפן איינגעניטן די קינדער, נייערט גאָר פאַרקערט — צוערשט קומען אַרבעטן אָן דערקלערונגען. זיי דאַרפן דאָס זיין די פּראַקטישע געניטונגען און זיי דאַרפן אויך באַפרוכפערן די

אינטויציע פון די קינדער כדי זיי זאָלן קענען ענטפערן אויך אויף די געשטעלטע פראַגעס. ערשט צום סוף פון איטלעכן פּאַראַגראַף זיינען געגעבן כללים. זיי זיינען נישט דווקא צום לערנען, מערער זיינען זיי געגעבן פאַר דער אָריענטאַציע פון לערער. אויב קינדער וועלן זיך אָריענטירן, דאַרף מען זיי דערמוטיקן צו לערנען די פאָרמולירונגען פון די כללים.

אויך די גראַמאַטיקאַלישע טערמינאָלאָגיע איז דאָ געגעבן פּראַקטיש, אָן דעפיניציעס. די לעצטע קומען שפּעטער. דאָס איז דער ריכטיקער און דער נאַטירלעכסטער וועג ווי צו געבן קינדער באַגריפן.

דאָס בוך איז אויסגעאַרבעט פאַר די ייִנגערע קלאַסן, און נאָך אים דאַרפן קומען ווייטערדיקע טיילן פאַר די עלטערע קלאַסן. אין די אַמעריקאַנער לענדער, צוליב דער השפּעה פון די הערשנדיקע שפּראַכן מוז מען אין ייִדישע שולן זייער פיל אַכט לייגן אויף דעם אַנאַליז פון זאַץ, כדי די קינדער זאָלן זיך אָריענטירן אין די נייטיקע בויג־פאַלן אין ייִדיש.

מיר האָפן אַז דאָס אַרבעטן לויט דעם בוך וועט העלפן די קינדער זיך צו אָריענטירן אין די שפּראַך־פאָרמען און מאַכן זיי היימישער אין אונדזער לשון.

דער מחבר און דער פאַרלאַג וועלן זיין דאַנקבאַר ח״ח לערער און קריטיקער פאַר אַלע אָנווייזונגען און באַמערקונגען.

א. גאָלאָמב

אין דעם אויסלייג האָבן מיר זיך באַזירט אויף די אָרטאָגראַפישע באַשלוסן פון ייִוואָ. צוליבן פעלן פון אותיות אין דער דרוקעריי זיינען אָבער געבליבן אייניקע דעפעקטן אין אויסלייג.

מיר האָבן ניט געקענט ווי געהעריק באַצייכענען דעם ב י ת (ווייז) כדי אים אונטערשיידן פון ב י ת. דאָס זעלביקע איז בנוגע פ י י און פ י י, ש י ן און ש י ן (סין), תוו און תוו (סאָוו), ח י ר י ק י ו ד און י, מ ל ו פ ם ו ו און ו, פ ת ח צ ו ו י י י ו ד ן און יי.

מיר בעטן די ח״ח לערערס, זיי זאָלן צושטעלן די געהעריקע צייכנס ווו מען דאַרף.

דער מחבר

אַ. זאַץ

—1—

זאַץ און פּינטל

א. איך גיי שוין אין צווייטן קלאַס.
ב. מיר האָבן זייער ליב די שול.
ג. די קינדער לערנען זיך גוט.
ד. היינט הייבן מיר אָן צו לערנען גראַמאַטיק.
ה. גוטער דער איז אַ לערער
ו. אַ גרויסע איז שול די
ז. שול אין פירט די מיך מאַמע
ח. אונדזערע ביכער זיינען נייע.
ט. אַ סך נייע קינדער זיינען דאָ אין שול.

אַרבעט:
1. שרייב איבער די דאָזיקע שורות אין דיין העפט.
2. שרייב איבער באַזונדער די שורות וואָס האָבן אַ גערדאַנק.
3. שרייב איבער די שורות פינף, זעקס און זיבן און שטעל דאָרטן איבער די ווערטער, אַז דו זאָלסט פון זיי קענען פאַרשטיין אַ געדאַנק.
4. שרייב אַליין אָן פינף זאַצן און שטעל אַ פּינטל, ווען דו פאַרענדיקסט דעם זאַץ.

> עטלעכע ווערטער וואָס דריקן אויס אַ געדאַנק, רופט מען ז אַ ץ.
> ביים סוף פון אַ פאַרענדיקטן זאַץ, שטעלט מען אַ פּ י נ ט ל.

— 2 —

בערעלע און דער הונט

בערעלע איז געגאַנגען אין שול. אין איין האַנט האָט ער געהאַלטן אַ ביכל. אין דער צווייטער — אַ קיכל.

אויפן וועג האָט בערעלע באַגעגנט אַ הונט. דער הונט האָט ביי אים אַרויסגעכאַפּט דאָס קיכל. בערל האָט אַ וואָרף געטאָן דאָס ביכל און בייז אויסגעשריען:

— שלעכטער הונט! דו האָסט ביי מיר צוגענומען דאָס קיכל, טאָ נאַ דיר אויך דאָס ביכל און גיי דו אין שול לערנען.

א ר ב ע ט : 5. שרייב איבער די דערציילונג אין דיין העפט. איטלעכן נייעם זאַץ שטעל אין אַ באַזונדער שורה. נאָך יעדן זאַץ שטעל אַ פּינטל.

— 3 —

די באָבע און דאָס אייניקל

אַ באָבע האָט געהאַט אַן אייניקל. דאָס אייניקל האָט געהייסן פריידעלע. פריער איז פריידעלע געווען קליין. זי איז די גאַנצע צייט געשלאָפן. די באָבע האָט איר געגעבן עסן און טרינקען. שפּעטער איז פריידעלע געוואָרן אַ גרויסע. די באָבע איז געוואָרן אַלט. דאַן האָט פריידעלע געאַרבעט און געגעבן עסן דער באָבען.

אַ ר ב ע ט: 6. שרייב איבער די דערציילונג און שטעל איטלעכן נייעם זאַץ אין אַ באַזונדער שורה.
7. צייל אויס און פאַרשרייב וויפיל זאַצן זיינען פאַראַן אין דער דערציילונג.

— 4 —

ג י ט ע ל ע

גיטעלע צווישערט ווי אַ פייגעלע שטענדיק איז זי פריי־לעך איין מאָל איז זי אַרומגעלאָפן איבערן הויף און איז אַני־דערגעפאַלן אַלע פון שטוב זיינען אַרויסגעלאָפן צו איר מען האָט געמיינט זי וועט וויינען גיטעלע האָט אָבער נישט גע־וויינט זי האָט זיך אויפגעכאַפּט און האָט געזאָגט: שיר שיר ניט געפאַלן.

אַ ר ב ע ט : 8. שרייב איבער די דערציילונג און שטעל אַ פּינטל צום סוף פון יעדן זאַץ.
9. צייל איבער און פאַרשרייב וויפיל זאַצן זיינען פאַראַן אין דער דערציילונג.

— 5 —

ל אָ מ י ר ז ע ן, צ י ד ו וועסט ע ס ק ע נ ע ן!

אַ ר ב ע ט: 10. עמעצער האָט די ווייטערדיקע שורות צעוואָרפן. שטעל איבער די ווערטער אַזוי, אַז יעדע שורה זאָל שאַפן אַ גוטן און אַ קאָרעקטן זאַץ. נאָך יעדן זאַץ שטעל אַ פּינטל.

אַ. זאַטער דער גלויבט הונגעריקן דעם ניט. (שפּריכוואָרט)

ב. ניט פויל אין האָט דער איז וואָס מויל. (שפּריכוואָרט)

ג. שוין איך צווייטן לערן אין קלאַס.

ד. ברידער היטל פּיר טראָגן איין. (פאָלקס רעטעניש)

ה. בוים און ברידער צוויי זיצן איין אויף נישט זיך זען. (פאָלקס רעטעניש)

ו. אַ שוסטער טאַטע איז בערלס

ז. אויסלערנען אַ שעמעדיקער קען ניט זיך. (שפּריכוואָרט)

— 6 —

דער אייזל אין לייבנפעל

אַן אייזל האָט ארויפגעצויגן אויף זיך אַ לייבנפעל די מענ-טשען און די חיות האָבן אים אָנגענומען פאַר אַ לייב און גע-נומען פון אים אַנטלויפן ס׳האָט אָבער אַ בלאָז געטאָן אַ ווינט און אַראָפּגעריסן פון אייזל די פעל דער אייזל איז געבליבן הויל דאַן איז זיך צונויפגעלאָפן אַן עולם און מען האָט דעם אייזל גוט אָנגעבראָכן די ביינער. (עזאָפּ)

אַ ר ב ע ט: 11. שרייב איבער די דערציילונג און שטעל אַ פּינטל צום סוף פון יעדן זאַץ.

דער סדר פון די ווערטער אין אַ זאַץ

א. מיר װעלן מאָרגן פֿאָרן אויף אַן עקסקורסיע.
ב. מאָרגן װעלן מיר פֿאָרן אויף אַן עקסקורסיע.
ג. אויף אַן עקסקורסיע װעלן מיר פֿאָרן מאָרגן.
ד. פֿאָרן װעלן מיר מאָרגן אויף אַן עקסקורסיע.

ארבעט: 12. שרייב איבער די זאַצן און באַמערק, ווי אַזוי עס האָט זיך אַלע מאָל געענדערט דער סדר פון די ווערטער אין זאַץ.

13. ענדער דעם סדר פון די ווערטער אין די ווייטערדיקע זאַצן לויט דעם מוסטער פון פּאַראַגראַף 7.

א. איך בין היינט געקומען אין שול.
ב. דער לערער דערציילט אונדז אַלע פרייטיק שיינע מעשיות.
ג. דער פעטער וועט קומען מאָרגן צו אונדז.
ד. אַ יינגל האָט אַ מאָל געפּיטערט שעפּסן.
ה. די פּויערים זיינען באַלד געקומען צו לויפן.

> אין אַ דערציילזאַץ קומט שטענדיק דער ווערב אויפן צווייטן אָרט.

—8—

ביינאַכט און בייטאָג

אַ שוואַרצע שקלאַפין האָט אַ מאָל געזאָגט צו איר ווייסער פירשטין:

איך בין שענער און ווייסער פאַר דיר!

די פירשטין איז געווען אין גוטן מוט און האָט איר געענטפערט:

— אַצינד איז נאַכט און פינצטער, מיר וועלן זען מאָרגן ווען עס וועט טאָג ווערן.

(פון די אַלטע יידישע ספרים)

אַ ר ב ע ט : 14. שרייב איבער די דערציילונג און ענדער דעם סדר פון די ווערטער אין די זאַצן לויט דעם מוסטער פון פאַראַגראַף 7.

—9—

דערציילזאַץ פרעגזאַץ און אויסרוף-זאַץ

—1—

בערל גייט אַהיים.
איך גיי שפּאַצירן.
היינט איז געווען אַ פריילע-
כער טאָג.

—2—

ווען וועט ווידער זיין אַזאַ
פאַר וואָס גייסטו ניט
שפּאַצירן?
ווען גייסטו אַהיים?
פריילעכער טאָג?

—3—

גיכער, גיי שוין אַהיים!
גיי שפּאַצירן!
אַך, ס׳אַראַ פריילעכער טאָג

אַ ר ב ע ט: 15. שרייב איבער די דריי זיילכלעך און באמערק, וואָס פאַר אַ צייכן שטייט נאָך יעדן זאַץ אין ערשטן זיילכל, אין צווייטן און אין דריטן זיילכל.

16. אין וואָסער זיילכל שטייען די פרעגזאַצן?

17. אין וואָסער זיילכל שטייען די דערציילזאַצן און די אויסרופזאַצן?

18. שרייב אָן צוויי פרעגזאַצן, צוויי דערציילזאַצן און צוויי אויסרופזאַצן.

דער זאַץ וואָס דערציילט עפּעס הייסט ד ע ר צ י י ל ז אַ ץ.
דער זאַץ וואָס פרעגט עפּעס הייסט פ ר ע ג ז אַ ץ.
דער זאַץ וואָס דריקט אויס אַן אויסגעשריי אָדער אַ רוף הייסט אַ ו י ס ר ו פ ז אַ ץ.
די צייכנס הייסן: פ י נ ט ל, פ ר ע ג צ י י כ ן און א ו י ס ר ו פ צ י י כ ן.

— 10 —

פ ר י ל י נ ג

פרילינג קומט אויף אַלע וועגן!
לויפט דעם ליבן גאַסט אַנטקעגן!
לויפט צום וואַלד! לויפט צום פעלד!
אומעטום אַ פרייע וועלט.
קלינגט און זינגט! שפרינגט און ברומט!
פרילינג קומט! פרילינג קומט!

אַ ר ב ע ט: 19. שרייב איבער דאָס ליד „פרילינג” אין דיין העפט און שטרייך אונטער די אויסרופזאַצן.

20. צייל אויס און פאַרשרייב וויפיל זיינען דאָ אין ליד אויסרופזאַצן און וויפיל דערציילזאַצן.

— 11 —

די זשאַבע און דער אָקס

איין מאָל האָט אַ זשאַבע געזען אַן אָקס. דער אָקס איז גע-
ווען זייער אַ גרויסער. די זשאַבע איז געווען זייער אַ קליינע.
האָט די זשאַבע געוואָלט ווערן אַזוי גרויס ווי דער אָקס.

וואָס זשע האָט די זשאַבע געטאָן?

זי האָט זיך גענומען בלאָזן. זי האָט זיך געבלאָזן אַזוי לאַנג
און אַזוי ברייט ביז זי האָט געפּלאַצט. (עזאָפּ)

אַרבעט: 21. שרייב איבער די דערציילונג און שטרייך אונטער די דערצייל-
זאַצן מיט איין פּאַסיקל און די פֿרעגזאַצן מיט צוויי פּאַסיקלעך.

22. ענדער דעם סדר פֿון די ווערטער אין די ערשטע דריי זאַצן פֿון דער
דערציילונג „די זשאַבע און דער אָקס" לויט דעם מוסטער פֿון פּאַראַגראַף 7.

— 12 —

אַ קריג

בערל האָט געזאָגט:

—צו פֿרילינג ווערן די נעכט קירצער.

— פֿאַרקערט — מאַכט פייוול — צו פֿרילינג ווערן די טעג
לענגער.

—ניין, די נעכט קירצער! — שרייט בערל.

—ניין, די טעג לענגער! — שרייט פייוול.

צעלאַכט זיך די מאַמע: — וואָס קריגט איר זיך? איר הערט וואָס איר רעדט?

די קינדער האָבן אַ טראַכט געטאָן און האָבן זיך אויך צעלאַכט.

אַרבעט: 23. שרייב איבער די דערציילונג און שטרייך אונטער די אויסרופזאַצן מיט איין פּאַסיקל און די פראַגזאַצן מיט צוויי פּאַסיקלעך.

24. שרייב אויס באַזונדער די דערציילזאַצן, די פראַגזאַצן און די אויסרופזאַצן.

— 13 —

געטראָפן

צוויי כעלעמער באַגעגענען זיך.
פרעגט איינער:
— טרעף, ווען ביי מיין טאָכטער איז חתונה?
— זונטיק.
— ניין!
— מאָנטיק?
— ניין!
— דינסטיק!
— ניין!
— מיטוואָך, דאָנערשטיק!
— ניין! ניין!
— פרייטיק!
— ניין!
— שבת צו נאַכטס!
יע, פון וואַנען האָסטו געטראָפן? מסתמא האָסטו געהערט.

(פון די כעלעמער מעשהלעך)

אַרבעט: 25. שרייב איבער דאָס מעשהלע און שטרייך אונטער די דער־ציילזאַצן מיט איין פּאַסיקל, די אויסרופזאַצן מיט צוויי און די פרעגזאַצן מיט דריי פּאַסיקלעך.

26. שרייב אויס די טעג פון דער וואָך.

27. שרייב אָן פינף דערציילזאַצן, פינף פרעגזאַצן און פינף אויסרופזאַצן.

סוביעקט און פּרעדיקאַט

א. דער טאַטע אַרבעט.

ב. די מאַמע ראַמט.

ווער אַרבעט? דער טאַטע.

וואָס טוט דער טאַטע? אַרבעט

ווער ראַמט? די מאַמע.

וואָס טוט די מאַמע? ראַמט.

> אין אַ זאַץ האָבן מיר אַ סוביעקט און אַ פּרעדיקאַט.
> דער ענטפער אויף דער פראַגע ווער? גיט אונדז דעם סוביעקט.
> דער ענטפער אויף דער פראַגע וואָס טוט? גיט אונדז דעם פּרעדיקאַט.

א ר ב ע ט: 28. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאצן און שטרייך אונטער דעם סוביעקט מיט איין פּאַסיקל און דעם פּרעדיקאַט מיט צוויי פּאַסיקלעך.

דער פרילינג איז געקומען. דיביימער בליען. די גראָזן וואַקסן. די זון שיינט. מענטשן שפּאַצירן. די קינדער שפּילן זיך. די פענצטער זיינען אָפן. די פייגל זינגען, די לופט איז פריש.

דער ברודער שפּילט. די שוועסטער זינגט. דער פעטער גייט. די מומע זיצט. דער קוזין פרעגט. די קוזינע ענטפערט. דער פּלימעניק לערנט. די פּלימעניצע אַרבעט. דער זיידע שפּאַצירט. די באָבע שטריקט. דאָס אייניקל וויינט.

א ר ב ע ט: 29. שרייב איבער די זאַצן און געפין די סוביעקטן און פּרעדיקאַטן פון איטלעכן זאַץ מיט דער הילף פון די פראַגעס ו ו ע ר? וואָס טוט?
ביישפיל:

ד ע ר ב ר ו ד ע ר ש פּ י ל ט

ווער שפּילט? ד ע ר ב ר ו ד ע ר. וואָס טוט דער ברודער? ש פּ י ל ט.

30. שרייב איבער די סוביעקטן באַזונדער און די פּרעדיקאַטן באַזונדער.

31. שרייב אָן פינף זאַצן און שטרייך אונטער דעם ס ו ב י ע ק ט מיט איין פּאַסיקל און דעם פּ ר ע ד י ק אַ ט מיט צוויי פּאַסיקלעך.

—16—

אַ חכם שווייגט. דער נאַר רעדט. דער ליגנער גלייבט ניט. דער נאַר כעסט זיך. דער גרויסהאַלטער בלאָזט זיך. דער גע-לערנטער איז באַשיידן. אַ קלאַפּ פאַרגייט, אַ וואָרט באַשטייט. אַ קלוגער הייבט זיך ניט אָן, אַ פחדן אַנטלויפט, אַ נאַר קריגט געשלאָגן.

אַ ר ב ע ט : 32. שרייב איבער די פֿאָלקסווערטלעך און שטרייך אונטער דיצם סוביעקט און דעם פּרעדיקאַט.

33. שרייב אוים באַזונדער די סוביעקטן און די פּרעדיקאַטן.

34. צו די ווייטערדיקע סוביעקטן שטעל צו פּרעדיקאַטן.

די טייבעלעך, די פישעלעך, די פייגעלעך, דער רעגן, דאָס וואַסער, דאָס פייער, דער הימל, די זון, די לבנה, די שטערן, דער ווינט, די לופט, דיביימער, דאָס גראָז, די בלומען, די שטוב, דאָס צימער.

— 17 —

ב. וואָרט

ווערטער אין א זאַץ

א שפּיל אין בלענדעניש

— מיידעלע, ווו ביסטו?
— דאָ!
— אויף וואָס שטייסטו?
— אויף אַ פּאַס.
— וואָס טרינקסטו?
— עפּל קוואַס.
— וווּ איז דאָס לעפּעלע?
— פאַרלוירן.
— גיי זוך עס!

(קינדערשפּיל)

אַרבעט: 35. צייל אויס און פאַרשרייב אין דיין העפט וויפל זאַצן זיינען דאָ פאַראַן.
36. שרייב איבער באַזונדער די דערציילזאַצן, פרעגזאַצן און אויסרופזאַצן.
37. שרייב איבער באַזונדער די איינווערטיקע זאַצן, די צווייווערטיקע און דרייווערטיקע זאַצן.

— 18 —

נעכטיקע וועטשערע

אַן אָרעמאַן איז אַ מאָל אַריין צו מאַטקע כאַבאַד און געבעטן אַ ביסל געקעכטס.

— אפשר וועט איר עסן נעכטיקע וועטשערע? — האָט אים מאַטקע געפרעגט.

— אָך, פאַר וואָס ניט? — האָט דער אָרעמאַן געזאָגט.

— וועט איר מוחל זיין קומען מאָרגן, וועט איר האָבן נעכ-טיקע וועטשערע. — האָט אים מאָטקע געענטפערט.

(פון די „מעשהלעך פון מאָטקע כאַבאַד)

אַרבעט: 38. שרייב איבער דאָס מעשהלע אין דיין העפט.
39. צייל אויס און פאַרשרייב וויפיל ווערטער האָט יעדער זאַץ.

— 19 —

דער ליגנער

אַ ייִנגל האָט געפיטערט שעפסן. האָט זיך אים פאַרוואָלט אָפּנאַרן די פּויערים פון דאָרף. האָט ער אָנגעהויבן צו שרייען:

— ראַטעוועט! — אַ וואָלף!

די פּויערים זיינען געקומען צולויפן און האָבן דערזען, אַז מען האָט זיי אָפּגענאַרט.

אַזוי האָט דאָס ייִנגל אָפּגעלאַכט פון זיי עטלעכע מאָל.

איין מאָל איז טאַקע אויף אַן אמתן געקומען אַ וואָלף.

— ראַטעוועט! אַ וואָלף! — האָט דער ליגנער גענומען רופן.

קיינער האָט אים שוין אָבער ניט געגלויבט און מען איז צו אים נישט געקומען.

דער וואָלף האָט אויסגעשטיקט די גאַנצע טשערעדע.

(פון עזאָפּס מעשהלעך)

אַרבעט: 40. שרייב איבער דאָס מ׳שהלע און שטרייך אונטער די דערציילזאַצן מיט איין פּאַסיקל און די אויסרופזאַצן מיט צוויי פּאַסיקלעך.

41. צייל אויס און פאַרשרייב וויפיל ווערטער האָט יעדער זאַץ.

42. שרייב אָן דריי זאַצן מיט צוויי ווערטער, דריי זאַצן צו דריי ווערטער און פיר זאַצן צו פינף ווערטער.

צונויפהעפט

— 20 —

אַ מיטל צו בויכווייטאָג

אַ דאָרפסייד איז איין מאָל אַריינגעקומען צו מאָטקען אין עסצימער און האָט אים געפרעגט וועגן אַ מיטל צו בויכווייטאָג.

האָט אים מאָטקע געגעבן אַזאַ עצה:

— גאָל אָפּ אַ ביסל האָר פון קאָפּ און טריף אָן אויף דעם אָרט צעלאָזטן האָניקוואַקס.

— און וואָס וועט זיין דערנאָך?

— דערנאָך וועסטו שוין אין בויך פאַרגעסן. דו וועסט שוין האָבן קאָפּווייטאָג.

(פון די „מאָטקע כאַבאַד מעשהלעך")

אַרבעט 43. שרייב איבער דאָס מעשהלע און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס זיינען צונויפגעהעפט פון צוויי ווערטער.

44. שרייב איבער די וויטערדיקע צונויפהעפטן און דערקלער זייער באַטייט לויט דעם ביישפּיל:

בויכווייטאָג — אַ ווייטאָג אין בויך.
עסצימער — צימער צום עסן.
שלאָפצימער —
דאָרפסייד — ייד פון דאָרף.
עפּלבוים —
באַרנבוים —
פרוכטביימער —
קארשנביימער —
וואלדהון —
וואלדאייזל —
גאָזטיכל —

45. העפט צונויף איין וואָרט פון די געגעבענע ווערטער.

מעסער צום האַקן — האַקמעסער
מעסער צום ברויט —
מעסער צום פלייש —
טיש צום שרייבן —
ברויט פון קאָרן —
באַלאָנען מיט לופט —
קעסטל אויף פאָסט —
איי פון הינער —
קעסטל אויף בריוו —
קאָרב אויף פאַפיר —
גאָרטן פון פרוכט —

> ווערטער וואָס זיינען צונויפגעהעפט פון עטלעכע רופט מען צונויפהעפט.
> אַ צונויפהעפט רעכנט זיך ווי איין וואָרט.

אַרבעט 46. שרייב אַן צען צונויפהעפטן און דערקלער זייער באַטייט.

געקירצטע ווערטער

— 21 —

ניין, כ׳לאָך עס טאַכטער זיסע,
כ׳גיב נישט אָפּ דיך פאַר קיין גאָלד!

ס׳קלענסטע ברידערל זאָגט אין דער שטיל:
איך, קליין ברידערל, פליימעלעך וויל!
ס׳צווייטע זאָגט: כ׳וויים שוין לאַנג,
די מאַמע פלוימען האַלט אין דער גרויסער שאַנק

ס׳איז אַ מאָל געווען אַ יידע מיט אַ באָבען.

מ׳האָט אים געוואָלט צוכאַפּן פון שטוב.

אַרבעט 47. שרייב איבער די ערשטע צוויי זאַצן.
48. ווי אזוי וואָלסטו אנדערש אָנגעשריבן די ווערטער כ׳לאָך, כ׳גיב?
49. שרייב איבער דעם דריטן, פערטן, פינפטן און זעקסטן פערז.
50. שרייב איבער אנדערש די ווערטער ס׳קלענסטע, ס׳צווייטע, כ׳וויים.
51. שרייב איבער אנדערש די ווערטער ס׳איז, מ׳האָט.

— 22 —

אַרבעט 52. פאַרקירצט די ווייטערדיקע ווערטער:

איך לערן — כ׳לערן	דאָס הינטעלע — ס׳הינטעלע
איך לויף —	דאָס קעצעלע —
איך שרייב —	דאָס טייבעלע —
איך אַרבעט —	דאָס מעסערל —
איך גיי —	דאָס ייִנגעלע —
איך וויל —	דאָס מיידעלע —
עס לויפט — ס׳לויפט	מען נעמט — מ׳נעמט
עס ברענט —	מען טראַכט —
עס שפּרינגט —	מען כאַפּט —
עס רעגנט —	מען לערנט —
עס שמעקט —	מען היט —
עס רוישט —	מען זעט —

— 23 —

אַרבעט 53. פאַרקירצט אין דער דערציילונג די ווערטער וואָס לאָזן זיך.

נ י ט ג ע ק ע נ ט ז י ך צ ע ק ר י ג ן.

עס איז אַ מאָל געווען אַ ברודערל מיט אַ שוועסטערל. איין מאָל האָט דאָס ברודערל געזאָגט צו זיין שוועסטערל:

— איך האָב געהערט, אַז עס זיינען פאַראַן ברידער און שוועסטער וואָס קריגן זיך. לאָמיר זיך אויך אַ ביסעלע צעקריגן.

האָט דאָס שוועסטערל געזאָגט:

— איך ווייס אָבער ניט ווי אַזוי מע טוט דאָס.

האָט דאָס ברודערל געזאָגט:

— איך וועל דיר אויסלערנען. איך וועל נעמען דאָס מעסערל, וואָס דער פֿאָטער האָט אונדז ביידן געגעבן און איך וועל זאָגן: דאָס מעסערל איז מיינס, זאָלסטו זאָגן: „ניין, דאָס מעסערל איז מיינס", און אַזוי וועלן מיר זיך ביידע צעקריגן.

דאָס ברודערל האָט גענומען דאָס מעסערל און האָט אויסגעשריען: „זאָלסט וויסן, אַז דאָס מעסערל איז מיינס.

דאָס שוועסטערל האָט אַ ווײַלע אַ טראַכט געטאָן און באַלד געענטפֿערט:

— אויב עס איז דיינס, טאָ נעם זיך דיר עס!

און אַזוי האָבן זיך דאָס ברודערל און דאָס שוועסטערל ניט געקענט צעקריגן.

די ווערטער א י ך, ד אָ ס, ע ס, מ ע ן, ווערן אָפּט מאָל געקירצט און צוגעשטעלט צום אָנהייב פֿון צווייטן וואָרט מיט אַ שטריכעלע פֿון אויבן. דאָס שטריכעלע רופֿט מען אַ פּ אָ ס ט ר אָ ף. דאָס געקירצטע וואָרט צוזאַמען מיטן צווייטן רעכנט זיך פֿאַר איין וואָרט.

טראַף

— 24 —

איצי פּיטשעריצי

איצי פּיטשעריצי
רופט צו זיך די קיצי:
— קיצי-קעצל, שלאָפן באַלד,
פאָרן מאָרגן מיר אין וואַלד
צו מיין זיידן דודי העשל
צו מיין באָבען איידי קרעסל, —
דאָרטן ווינשל אויפן דאַך,
בינענשטאָקן — אך - אך - אך!

(לייב קוויטקאָ)

45. ארבעט שרייב איבער דאָס ליד „איצי פּיטשעריצי" און צעטייל די ווערטער אויף זייערע טראפן.

55. אויף וויפיל טראפן צעטיילן זיך די ווערטער איצי, פּיטשע-ריצי.

56. וויפיל איינטראפיקע ווערטער האָט די צווייטע שורה: „רופט צו זיך די קיצי"?

57. וויפיל צווייטראפיקע ווערטער האָט די דריטע שורה?

58. ווי פיל טראפן האָט דאָס וואָרט בינענשטאָקן?

— 25 —

תירוצים

אַ גאַנצע וואָך איז אבקע אין שול נישט געווען. שבת איז ער געקומען. האָט אים דער לערער געפרעגט:

— אַבע, פאַר וואָס ביסטו אַ גאַנצע וואָך אין שול נישט געווען?

— האָט אַבקע אזוי געענטפערט:

זונטיק בין איך געווען מיד,
מאָנטיק איז געווען אַ יאַריד,
דינסטיק איז געווען אַ שלאַקסרעגן,
מיטוואָך איז געווען אַ בלאָטע אויף די וועגן,
דאָנערשטיק האָט געשנייט
און פרייטיק האָט דער האָן נישט געקרייט.

(יצחק קאַצענעלסאָן)

אַרבעט 59: שרייב איבער די דערציילונג אין דיין העפט און צעטייל די ווערטער אויף טראַפּן.

60. צייל אויס און פאַרשרייב וויפיל איינטראַפיקע, צווייטראַפיקע, דריי־טראַפיקע און מערטראַפיקע ווערטער זיינען דאָ אין דער דערציילונג.

— 26 —

דער פשוטער קרוג און דער גאָלדענער עמער

אַ דינסט איז געגאַנגען איין מאָל שעפּן וואַסער אין אַ ברונעם. איז איר קרוג אריינגעפאַלן אין ברונעם. האָט זי זייער

געווינט און האָט זיך שטאַרק מצער געווען.

דערווייל איז אָנגעקומען אַ דינסט פון אַ רייכן שר מיט אַ גאָלדענעם עמער און ער איז אויך אַריינגעפאַלן אין ברונעם.

האָט די ערשטע דינסט זיך זייער געפרייט.

האָט די צווייטע דינסט איר געפרעגט, פאַר וואָס זי פרייט זיך. האָט די ערשטע געענטפערט:

— איינער וועט דאָך געוויס אַריינגיין אין ברונעם אַרויס־נעמען דעם גאָלדענעם עמער, וועט ער שוין מיין קרוג אויך אַרויסנעמען. ווען דיין עמער וואָלט נישט אַריינגעפאַלן, וואָלט קיינער נישט אַראָפּגעגאַנגען אין ברונעם פון מיין קרוגס וועגן.

(פון די „יידישע לעגענדעס")

אַרבעט 61. שרייב איבער די דערציילונג און צייכן אונטער די איינטראַפיקע ווערטער מיט איין פּאַסיקל די צווייטראַפּיקע מיט צוויי פּאַסיקלעך די דרייטראַפּיקע און די מערטראַפּיקע מיט דריי פּאַסיקלעך.

62. שטעל אויס אין באַזונדערע זיילכלעך די איינטראַפּיקע, צווייטראַ־פּיקע דרייטראַפּיקע און מערטראַפּיקע ווערטער.

דאָס וואָרט וואָס באַשטייט פון איין טראָף הייסט איינ־טראַפּיק וואָרט.
דאָס וואָרט וואָס באַשטייט פון צוויי טראָפן הייסט צוויי־טראַפּיק וואָרט.
דאָס וואָרט וואָס באַשטייט פון דריי טראָפן הייסט דריי־טראַפּיק וואָרט.

אקצענט

— 27 —

די מומע זעלדע

הענט אויף מיינע אייגעלעך,
אַ שטימע הינטער מיר:
— „זאָג, ווער איז דאָס, מאַטעלע,
ווער שטייט דאָ הינטער דיר?
„כ'ווייס ניט, מומע זעלדעניו,
דו האָסט מיך פֿאַרבלענדט,
ווי זשע קאָן איך וויסן,
אַז דו נעמסט ניט צו די הענט?”

(לאה קאַפּעלאָוויטש)

ארבעט 63. שרייב איבער דאָס ליד „די מומע זעלדע” און צעטייל יעדעס וואָרט אויף טראַפֿן.

64. שטעל שטריכעלעך אין דער הייך אויף דעם אקצענטירטן טראַף. ביישפּיל:

די מו׳-מע ז׳על-דע.
הענט אויף מיי׳-נע איי׳-גע-לעך

עטעלע

ליב האָט עטעלע צו נאַשן, ליב האָט אונדזער עטעלע.
פּיינט דאָס פּנימל צו וואַשן. צו ליגן לאַנג אין בעטעלע.
פּיינט האָט זי נאָר אויפֿצושטיין, קנאַקן ניסלעך? — גאָרניט פֿויל,
אויך ביינאַכט צו שלאָפֿן גיין. פּיינט צו אויסשווענקען דאָס מויל.

(י. ל. פּרץ)

אַרבעט 65. שרייבט איבער דאָס ליד „עטעלע" און שטעלט אין דער הייך שטריכעלעך אויף דעם אַקצענטירטן טראַף.

דער האָן און די פֿלעדערמויז

(משל)

אַ האָן און אַ פֿלעדערמויז זיינען געזעסן צוזאַמען.

זאָגט דער האָן:

— איך וויל, אַז עס זאָל שוין טאָג ווערן!

זאָגט די פֿלעדערמויז:

— איך וויל אויך, אַז עס זאָל שוין טאָג ווערן!

זאָגט דער האָן:

— איך האָף אויף טאָג, ווייל איך קען ביי טאָג זען. דו, פֿלעדערמויז, דו זעסט דאָך נאָר ביינאַכט, וואָס האָפֿסטו אויף טאָג?

(פֿון די „אַלטע יידישע ספרים")

אַרבעט 66. שרייבט איבער דעם משל און שטעלט אין דער הייך שטריכעלעך אויף דעם אַקצענטירטן טראַף.

שטענדיק ווערט איין טראָף אין אַ מערטראָפיקן וואָרט שטאַרקער אַרויסגערעדט. מען זאָגט, אַז אויף דעם טראָף שטייט דער אַ ק צ ע נ ט.

איבערטראָגן

— 30 —

דער לייב און דער בער

אַ לייב מיט אַ בער האָבן געפֿאַנגען אַ הירשעלע און גענומען זיך רייסן צוליב אים. קיינער פֿון זיי האָט דעם חבר זײַנעם גאָרנישט געוואָלט איינטיילן און ס'האָבן זיך אָנגעהויבן שיטן קלעפּ ווי האָגל.

ביידע זײַנען געבליבן אָן כּוחות און האָבן זיך צוגעלייגט אויף אַ ווײַלע אָפּכאַפּן דעם אָטעם. דערווײַל איז פֿאַרבײַגעלאָפֿן אַ פֿוקס. דערזען אַז זיי ליגן ביידע אָפּגעשוואַכטע, האָט ער זיך אונטערגעגנבֿעט צו זיי, געכאַפּט דאָס הירשעלע און געמאַכט פֿיס... דער לייב מיטן בער האָבן געזען דעם גנבֿ. זיי האָבן אים אָבער גאָרנישט נישט געקאָנט טאָן — ס'איז אַן אומגליקלעכע מיר זײַנען, — האָבן זיי געזאָגט איינער צום אַנדערן — אַזוי פֿיל כּוחות אַוועקגעלייגט, אַזוי געריסן זיך! און פֿאַר וועמען? — פֿאַרן פֿוקס!...

(עזאָפּ)

אַרבעט 67. שרײַב איבער דאָס מעשהלע און באַמערק וואָסערע ווערטער עס זײַנען איבערגעטראָגן געוואָרן.

68. צעטייל די ערשטע צוויי זאצן אויף טראפן און באמערק וועלכע ווערטער עם קענען איבערגעטראָגן ווערן.
69. שטעל אויס אין באזונדערע זיילכלעך די ווערטער וואָס קענען יאָ איבערגעטראָגן ווערן און די ווערטער וואָס קענען נישט איבער־געטראָגן ווערן.

— 31 —

זי וויל זיך צוגעוווינען

אַ בעלעמער מיידל, וואָס האָט נאָך קיין מאָל קיין קו פֿאַר די אויגן ניט געזען, איז געקומען אין אַ דאָרף.

איין מאָל האָט זי באַמערקט, ווי איר קרובה מעלקט אַ קו און דאָס מיידל האָט געקראָגן חשק זיך אויסצולערנען מעלקן.

— גוט. — מאַכט די קרובה — אָט האָסטו די קו און דאָס מילכשעפל. זעץ זיך אַוועק און מעלק!

— שוין ווילט איר, איך זאָל קענען אויסמעלקן אַ קו — רופֿט אוים די דערשראָקענע מיידל. לאָזט מיר פֿריער אויסמעלקן אַ קליין קעלבעלע, און שפּעטער, אַז איך וועל דאָס קענען, וועל איך אויסמעלקן אַ קו. (פֿון די בעלעמער מעשהלעך)

70. שרייב איבער דאָס מעשהלע אין דיין העפט און צעטייל די ווערטער אויף טראפן. אַרבעט
71. שרייב איבער די ווערטער פֿון די ערשטע פיר זאצן וואָס מען קען זיי איבערטראָגן.
27. שרייב איבער באַזונדער פֿון די זעלביקע זאצן די ווערטער וואָס מען קען זיי נישט איבערטראָגן.

> אויב אַ וואָרט שטעלט זיך נישט אויס אין גאַנצן צום סוף פֿון דער שורה, טראָגט מען אַ טייל אַריבער אין דער צווייטער שורה. אַריבערטראָגן קען מען נאָר גאַנצע טראַפּן.
> אַן א י י נ ט ר אַ פּ י ק וואָרט קען מען ניט איבערטראָגן.

ג. קלאַנגען און אותיות

— 32 —

די אותיות

א. — אַלף	ם. — שלאָס מעם
בּ. — בית	נ. — נון
ב. — בית	ן. — לאַנגער נון
ג. — גימל	ס. — סמך
ד. — דלד	ע. — עין
ה. — הא	פּ. — פּיי
ו. — וו	פֿ. — פֿיי
ז. — זין	ף. — לאַנגער פֿיי
ח. — חית	צ. — צדיק
ט. — טית	ץ. — לאַנגער צדיק
י. — יוד	ק. — קוף
כּ. — כּף	ר. — רייש
כ. — כף	שׁ. — שין
ך. — לאַנגער כף	שׂ. — שין
ל. — למד	תּ. — תּוו
מ. — מם	ת. — תוו

דער יידישער אַלף־בית האָט 32 אותיות

אַרבעט 73. שרייב איבער דעם אַלף־בית און לערן זיך אויס דעם סדר פון די אותיות פון אויסווייניק.

74. שרייב אויס די ווייטערדיקע ווערטער לויטן סדר פון אַלף־בית. שרייבן, תנך, פֿליען, געבן, הייבן, רינען קריכן, דינגען, טאַטע, מאַ־מע, זיידע, פעטער, פּלימעניק, אותיות, באָבע, וואַסער, חבר, יאָרן, כלה, כאַפּן, לייען, נעמען.

75. שרייב אוים די נעמען פון די תלמידים פון דיין קלאַס לויטן אַלף־בית.
76. שרייב אוים די פאַמיליעס פון די תלמידים פון דיין קלאַס לויטן אַלף־בית.

פון אַלף ביז תוו

א. אַלף איז אַן אַקער וואָס אַקערט דאָס פעלד.
ב. בית איז ברויט וואָס שפּייזט די וועלט.
ג. גימל איז אַ גלאָק וואָס קלינגט און וועקט.
ד. דלד איז אַ דאַך מיט שינדלען באַדעקט.
ה. הא איז אַ האַנט אויף אַרבעט און שפּיל.
ו. וו איז אַ וועג וואָס פירט צום ציל.
ז. זין איז די זון וואָס שיינט פאַר אַלע.
ח. חית איז אַ חופּה פאַר חתן כלה.
ט. טית איז אַ טיגער — ווילד און פרעך.
י. יוד איז אַ יאָזשיק מיט נאָדל-שטעך.
כ. כף איז אַ כאָר וואָס זינגט אַ געזאַנג.
ל. למד איז אַ לירע מיט רירנדיקן קלאַנג.
מ. מם איז אַ מיל וואָס מאַלט כסדר.
נ. נון איז אַ נאָדל צום נייען קליידער.
ס. סמך איז אַ סאָווע — בייטאָג איז זי בלינד.
ע. עין איז אַן עראָפּלאַן וואָס פליט דורכן ווינט.
פּ. פּיי איז אַ פּאַלמע הויך און שלאַנק.

פּ. פּיי איז אַ פּוס צום גיין אַ גאַנג.

צ. צדיק איז אַ צוואַנג געמאַכט מיט אַ צוואַנג.

ק. קוף איז אַ קעמל מיט אַ שפּיציקער פּלייצע.

ר. רייש איז אַ ראָד וואָס דרייט און דרייט זיך.

ש. שין איז אַ שיף מיט קוימענס דריי.

ת. תוו איז די תורה — אַלט און ניי.

(אלעף כץ)

ארבעט 77. שרייב איבער דאָס ליד „פון אלף ביז תו" און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס זיינען לויטן סדר פון אלף־בית.

78. שרייב אוים באַזונדער די ווערטער וואָס זיינען לויטן סדר פון אלף־בית.

— 34 —

וויג-ליד

אַלף, בית, גימל —
אויף מיין זון אַ זיסער דריטל;
דלד, הא, וו —
אויף מיין זון אַ זיסער שלאָף;
זין, חית, טית —
טאָג און נאַכט איז אַ מעת לעת;
יוד, כף, כף,
קומט די נאַכט, קומט אָן דער שלאָף;
למד, מם, נון —

קומט דער טאָג, גייט אויף די זון;
סמך, עין, פּיי —
טוט דאָס הענדעלע אַ קריי;
פּיי, צדיק, קוף —
צו דער אַרבעט טוט אַ רוף;
ריש, שין, תּוו —
שלאָף מיין חיות, שלאָף;

(א. שטיינבארג)

אַרבעט 79. שרייב איבער דאָס ווינליד אין דיין העפט און לערן עס אויס אויסווייניק.

— 35 —

ט ש און ז ש

דאָס ריטשקעלע רוישט. די סאַזשלקע איז פול מיט פיש די זשאַבע האָט זיך געבלאָזן. דער קינדער-זשורנאַל איז אילוס-טרירט. די טשערעדעס פּאַשען זיך אויף די לאָנקעס. דער זשוק זשומעט אין וואַלד.

אַרבעט 80. שרייב איבער אין דיין העפט די דאָזיקע זאַצן און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס האָבן אַ ט ש מיט איין פּאַסיקל און די ווערטער וואָס האָבן אַ ז ש מיט צוויי פּאַסיקלעך.

81. שרייב אויס באַזונדער די ווערטער וואָס האָבן אַ ט ש און אַ ז ש.

— 36 —

ארבעט 82. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאצן און שטעל אריין אַ ט ש אָדער ז ש.

א. אַז ס׳איז נישטאָ קיין פלייש, גרי( )עט מען ביינער. (שפריכוואָרט)

ב. פּאַ( )ע, פּאַ( )ע קיכעלעך, דער טאַטע וועט ברענגען שיכעלעך. (פאָלקסליד).

ג. בעסער אַ פּאַ( ) פון אַ חכם, איידער אַ קוש פון אַ נאַר. (שפריכוואָרט)

ד. בעסער זיך צו ווינ( )ן, איידער זיך צו שעלטן. (שפריכוואָרט)

ה. פון באָרש( ) מיט ברויט ווערן די באַקן רויט. (שפריכוואָרט)

ו. דער שניי האָט די סטע( )קעס פאַרשאָטן.

ז. הירשעלע האָט אַרויסגענומען פון קעשענע אַ פּאַר( ) אָ-וווערטן( )וואַק.

ח. די געגנדזעלעך האָבן ליב היר( ).

ט. זאָג( )ע עס טאַקע נאָך אַ מאָל.

י. מע לאַכט מיט יאַש( )ערקעס.

— 37 —

די דריי אַלפן

אַ בריוו

טייערע און ליבע זיידע און באָבע,

אַ דאַנק אייך פאַר אייער גוטער און שיינער מתנה.

װען קומט איר שױן צו פֿאָרן צו אונדז? איך בענק נאָך אײַך זײער שטאַרק.

עס איז מיר אומעטיק צו זײַן אָן אײַך. אויב איר קומט ניט גלײַך שרײַבט מיר גלײַך אָן אַ בריװ.

אײַער אײניקל איטעלע

83. אָרבעט שרײַב איבער די בריװ אין דײַן העפט און שטרײַך אונטער דעם אַ מיט אײן פּאַסיקל, דעם אָ מיט צװײ פּאַסיקלעך און דעם שטומען אלף מיט דרײַ פּאַסיקלעך.

84. שרײַב אויס אין דרײַ זײַלכלעך די װערטער מיט אַ, אָ און מיטן שטומען אלף.

דער אַ קלאַנג װערט באַצײכנט מיט פּתח אלף.
דער אָ קלאַנג װערט באַצײכנט מיט קמץ אלף.
דער שטומער אלף האָט אונטן קײן צײכן. (נקודה.)

ע פּ ל ב י י מ ע ל ע

אין גאָרטן אַ בײמעלע
מיט בלימעלעך באַדעקט.
„דו װעסט אונדז געבן עפּעלעך?"
האָב איך בײַ אים געפֿרעגט.
„איך װעל דיר געבן רויטינקע
פֿיל עפּל אָן אַ צאָל,
נאָר בעט דעם בײזן װינטעלע,

אַז ער ניט בלאָזן זאָל!"
„דו ווינטעלע, דו טייערער!
דו בלאָזט דאָ ניט אַריין,
עס איז אַ שאָד די בלימעלעך
עס וועלן עפּל זיין!"
(ג. עפּשטיין)

אַרבעט 85. שרייב איבער דאָס ליד „עפּלביימעלע" און שטרייך אונטער די שטומע אלפן.

86. שרייב אויס באַזונדער די ווערטער מיט אָ, מיט אַ, און מיט דעם שטומען אלף.

87. שרייב אָן אין דריי זײַלכלעך צען ווערטער מיט אָ, צען ווערטער מיט אַ און צען מיט אַ שטומען אלף.

ווען די וואָקאַלן ו, י, וי, יי, און יי. קומען אין אָנהייב וואָרט שרייבט מען פאַר זיי אַ שטומען אלף. דער שטומער אַלף בלייבט אויך אין אַ צונויפהעפט: באַק־אויוון הינעראיי, מוילאייזל.

אַרויסגענומען דעם קאָפּ

ביי אַ ישובניק פון הינטער כעלעם האָט אַ מאָל פּאַסירט אַזאַ מעשה:

אַ קעלבל האָט אַריינגעשטעקט דעם קאָפּ אין אַ טאָפּ מיט עסן און נישט געקאָנט אַרויסנעמען.

— ווי נעמט מען אַרויס דעם קאָפּ פון טאָפּ? — האָט דער ישובניק געטראַכט און ניט געקאָנט צוטראַכטן.

אין דעם איז אָנגעפאָרן אַ כעלעמער. האָט ער אַזוי געראָטן:

— זייער פשוט — האַקט אָפּ ביים קעלבל דעם קאָפּ.

מען האָט אַזוי געטאָן:

— איצט צעברעכט דעם טאָפּ, וועט איר האָבן דעם קאָפּ.

(כעלעמער מעשהלע)

ארבעט 88. שרייב איבער דאָס מעשהלע און שטרייך אונטער דעם שטומען אלף.

89. שרייב אויס באַזונדער די ווערטער מיט אַ, מיט אָ, און מיט דעם שטומען אלף.

ע נ ג — ע נ ק

— 40 —

קומט דער האַרבסט

קומט דער האַרבסט, קומט דער האַרבסט,
שטייעןביימער גרייטע;
הענגען זייערע צווייגעלעך
פול מיט עפּל רויטע.
טו איך צו די עפּעלעך
אַ גוט מאָרגן ברענגען:
„זייט איר ניט קיין שלעכטינקע
וועט איר אייגם מיר שענקען.

(י. ראַווין)

ארבעט 90. שרייב איבער דאָס ליד „הארבסט" און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס האָבן נאָך דעם **ע** קלאַנג די באַהעפטונגען **נג** אָדער **נק**.

91. שרייב אויס פון דעם ליד „הארבסט" די ווערטער הענגען, ברענגען, שענקען און באַמערק ווי אַזוי עס רעדט זיך אַרויס דער קלאַנג ע אין די דאָזיקע ווערטער.

פאַר די באַהעפטונגען **נג** און **נק** ווערט דער קלאַנג **עי** באַצייכנט מיט אַן **ע**

ארבעט 92. שרייב איבער די ווייטערדיקע שפּריכווערטער און שטרייך אונטער די ווערטער מיט די באַהעפטונגען **נג** און **נק**.

א. איטלעכער מאָרגן ברענגט זיינע זאָרגן.

ב. אַ געשענקטן פערד קוקט מען ניט אין די ציינער.

ג. אין אַ שטוב וואָס איז דאָ אַ געהאַנגענער, זאָגט מען נישט: הענג אויף דעם האַנטעך.

ד. אַז עס איז קיין אַנדערע מעלות נישטאָ, איז אַ זומער־שפּרענקל אויך אַ מעלה.

ה. אַ נאַרישקייט געדענקט זיך.

93. שאַף זאַצן מיט די ווייטערדיקע ווערטער און שרייב זיי אַריין אין דיין העפט.

בענק, בענקען, ברענגען, געדענק, געדענקען, געבענקט, דענק, דענקען, לענג, לענגער, קרענק, פאַרקרענקען, שענק, שענקען, שווענקען.

אנג, אנק

— 42 —

מאַרש ליד

מאַרש, מאַרש, געגאַנגען
מיט פויקן און געזאַנגען!
מיר דאַרפן ניט פרעגן,
מיר ווייסן די וועגן (י. סאַצענעלסאָן)

א. אַ נאַר איז קראַנק אויף אַלע גלידער (שפריכוואָרט)
ב. גיי לאַנגזאַם, וועסטו גיכער קומען.

אַרבעט 94. שרייב איבער דאָס מאַרש־ליד און שטרייך אונטער די ווערטער מיט די באַהעפטונגען **אַנג**.

95. שרייב איבער די שפריכווערטער און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס האָבן די באַהעפטונגען **אַנג** אָדער **אַנק**.

96. שרייב איבער די ווערטער געגאַנגען, געזאַנגען, קראַנק, לאַנגזאַם און באַמערק ווי אַזוי עס רעדט זיך אַרויס ביי אייניקע קינדער דער קלאַנג **אַ**.

> פאַר די באַהעפטונגען נג, נק שרייבט מען אַן **אַ** הגם ביי אייניקע הערט זיך אַן **אַי**.

אַרבעט 97. שאַף זאַצן פון די וויטערדיקע ווערטער און שרייב זיי אַריין אין דיין העפט.

באַנק, געדאַנק, געזאַנג, געדראַנג, געגאַנגען, זאַנגען, דערלאַנגען, פאַנגען געפאַנגען דראַנג, קלאַנג, שלאַנגען, געהאַנגען.

ב — וו

א שטיקל ברויט

— מאַמע, מאַמע גיב מיר אַ שטיקל ברויט!

— גיי מיין קינד, צום בעקער, וועט ער דיר געבן אַ לעבל ברויט.

— בעקער, בעקער, גיב מיר אַ לעבעלע ברויט!

— גיי מיין קינד צום מילנער, וועט ער דיר געבן מעל, וועל איך דיר אויסבאַקן אַ לעבעלע ברויט.

מילנער, מילנער, גיב מיר אַ ביסעלע מעל!

— גיי מיין קינד צום פּויער, וועט ער דיר געבן קאָרן, דעם קאָרן וועל איך צעמאָלן אויף מעל, וועסטו געבן דאָס מעל דעם בעקער, וועט ער דיר אויסבאַקן אַ לעבעלע ברויט.

ארבעט 98. שרייב איבער די דערציילונג „אַ שטיקל ברויט" און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס האָבן דעם ב׳ קלאַנג.

99. שרייב אויס אַלע ווערטער וואָס האָבן דעם ב׳ קלאַנג.

100. לאָמיר זיך פאַרמעסטן, ווער וועט קענען אָנשרייבן זאַצן פון פיר ווערטער און יעדעס וואָרט זאָל זיך אָנהייבן מיט אַ ב, לויטן מוסטער:

בערל בעקער באַקט בייגל.

ביי‍זער בער ברומט ברוגזדיק.

באָבעביילע באַרגט ברויט.

101. שרייב איבער די ווייטערדיקע שפּריכווערטער און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט אַ בית.

א. בעסער אַ רייכער שכן איידער אַן אָרעמער באַלעבאָס.

ב. בעסער אַ ביסל אָבי רעכטס.

ג. פון באָרשטש מיט ברויט ווערן די באַקן רויט.

ד. בעסער דעם שלעכטן בעקער איידער דעם בעסטן דאָקטאָר.

ה. זיי ניט ברוגז וועסטו ניט בלייבן אַליין.

— 44 —

בולבעס

זונטיק, בולבעס!

מאָנטיק, בולבעס!

דינסטיק און מיטוואָך — בולבעס!

דאָנערשטיק און פרייטיק — בולבעס!

שבת — אַ נאָווינע, אַ בולבע-קוגעלע —

זונטיק — ווייטער בולבעס.

(פאָלקסליד)

אַרבעט 102. שרייב איבער אין דיין העפט דאָס פאָלקסליד „בולבעס" און שטרייך אונטער די ווערטער מיט אַ בית.

103. שאַף זאַצן פון די ווייטערדיקע ווערטער און פאַרשרייב זיי אין דיין העפט.

ברודער, ביסל, בויך, באַק, ביכער, באָבע, באַס, באַקומען, באַרג, בערן.

— 45 —

צי ווייסט איר ווער איך בין?
איך בין, איך בין!
צי ווייסט איר ווער איך בין?
און באַלד וועל איך אייך זאָגן.
— זאָגט זשע, זאָגט זשע, זאָגט זשע גיכער,
— זאָגט זשע, זאָגט זשע באַלד, באַלד, באַלד!
אַ קליין מלמדל, אַ קליין מלמדל. (פאָלקסליד)

ארבעט 104. שרייב איבער דאָס פאָלקסליד „צי ווייסט איר" און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס האָבן דעם ב מיט איין פּאַסיקל און די ווערטער וואָס האָבן דעם וו קלאַנג מיט צוויי פּאַסיקלעך.

105. שרייב איבער באַזונדער אין צוויי זײַלכלעך די ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט בית און די ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט צוויי וואָוון.

106. שרייב אָן צען ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט וו.

107. שרייב אָן צען ווערטער וואָס האָבן אין מיטן א וו.

— 46 —

ארבעט 108. לאָמיר זיך פאַרמעסטן, ווער וועט קענען אָנשרייבן פּירווערטערדיקע זאַצן, וואָס יעדעס וואָרט זאָל זיך אָנהייבן מיט א וו, לויטן מוסטער:

וויטע ווערעשרין וואַשט וועש.

ווער וויל וואַרעמע וואַסער?

ארבעט 109. שרייב איבער די ווייטערדיקע שפּריכווערטער און שטרייך אונטער די ווערטער, וואָס הייבן זיך אָן מיט א וו.

א. ווו מען האָט דיך ליב, גיי ווייניק.

ב. דער וויטסטער וועג איז צו דער קעשענע.

ג. וויל נאַר, וועסטו קענען!

ד. קיינער ווייסט ניט וועמעס מאָרגן עס איז.

ארבעט 110. שאַף זאצן פון די ווייטערדיקע ווערטער און פאַרשרייב זיי אין דיין העפט.

וואסער, וואָס, וואָג, ווייב, ווירע, ווען, ווער, וועמען, וואשן ווארפן, ווו, ווערן, ווערעם.

דער ב איז אַ ליפּנקלאַנג. כדי אַרויסצוזאָגן ריכטיק דעם קלאַנג ב, דאַרפן די ליפּן זיין געשלאָסן. דער לופט־אויפ־רייס פון די ליפּן גיט אַרויס דעם ריכטיקן קלאַנג.

כדי אַרויסצוזאָגן ריכטיק דעם וו קלאַנג, דאַרפן די איי־בערשטע ציין אָנרירן די אונטערשטע ליפּ. דער לופט־אויפ־רייס צווישן די ציין און ליפּ גיט אַרויס דעם ריכטיקן קלאַנג.

ארבעט 111. שרייב איבער די וויטערדיקע דערציילונג און שטעל אריין אויף דעם אָרט פון די קלאַמערן א ב אָדער א וו.

איך האָב געהאָלפן מאַכן א סוכה

אונדזער שכן ( ) על ( )ל האָט זיך גענומען צו דער אַר( )עט — ( )ויען א סוכה. איך האָ( ) זיך אויסגע( )עטן ( )יי דער מאַמען, זי זאָל מיך לאָזן זיין דער( )יי. ( )ען ( )על ( )ל ( )עט מאַכן די סוכה ( )על( )ל אַליין האָט מיר אויך דערלוי( )ט. ער האָט געזאָגט אַז איך זאָל אים העלפן ( )ויען, דערלאַנגען און צוהאַלטן, ( )אַס ער ( )עט מיר הייסן.

פאַרשטייט זיך, אַז איך ( )ין פון אַזא געשיכטע גע( )ען אויפן זי( )עטן הימל. א קלייניקייט — איך וועל העלפן ( )ויען א סוכה.

און געהאָלפן האָ( ) איך זייער א סך. געהאָלפן אים אונטערטראָגן אַלע מאָל דעם האַמער, דערלאַנגען די צוואַנג, די טש( )עקעס, געהאָלפן מאַכן מיט די ליפּן, ( )ען ( )עלוול האָט געקלאַפּט מיטן האַמער, געהאָלפן שרייען אויף די קינדער, זיי זאָלן אונדז ניט שטערן די אַר( )עט.

און ווייל איך ( )ין גע( )ען זייער פאַרטיפט אין דער אַר( )עט, האָ( ) איך גאָרניט ( )אַמערקט, ( )יי אַזוי ס'איז פאַרטיק געוואָרן די סוכה.

(שלום עליכם)

ארבעט 112. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאצן און שטעל אריין אויפן ארט פון די קלאמערן א ב אדער א װ.

א. ( )אָם ( )יינסטו ( )על ( )ל? צי איז דיר ( )ייניק די ( )עלט?

ב. איך ( )אָלט ( )עלן עס ( )ידער דערלע( )ן פון דאָס ניי.

ג. דער ( )עקער ( )אַקט, ( )רויט, ( )ייגל און ( )ול-קעלער.

ד. ( )עסער צ( )יי מאָל פרעגן, איידער איין מאָל ( )לאָנד-זשען.

ה. אַ מאָל איז גע( )ען אַ זיידע און אַ ( )אָ( )ע.

ו. ( )ער גייט עס ( )י אַ ( )לינדער און פרעגט ( )יינאַכט אויף קינדער.

ז. קינדער ( )יינען אין די ( )יגן און ( )ילן שטיל ניט ליגן.

ח. גאַנטע קאָזאק ( )לאָזט זיך ( )י אַ ( )לאָזאק.

ט. א ( )יסל און אַ ( )יסל ( )ערט אַ פולע שיסל.

י. די ( )עשערין ( )אַשט ( )עש אין טייך.

ז — ס

— 50 —

אַ ר ע ט ע נ י ש

זיידע, זיידע, טרעף אַ רעטעניש!
— זאָגט זעליק צו זיין זיידן, —
אויפן פענצטער זיצט אַ קאַץ,
איז דער קאָפּ פון אַ קאַץ
און דער עק פון אַ קאַץ,
און ס'איז פאָרט ניט קיין קאַץ?

— אַ מאָדנע רעטעניש! — זאָגט דער זיידע — אי אַ קאַץ, אי ניט קיין קאַץ! היינט וואָס זשע איז דאָס?

טראַכט דער זיידע און טראַכט און קאָן ניט טרעפן.

— אוי זיידע, זיידע! לאַכט זעליק, — אַזאַ גרינגער רעטעניש און דו ווייסט ניט. ס'איז דאָך אַ קאָטער.

אַרבעט 113. שרייב איבער די דערציילונג „אַ רעטעניש" און שטרייך אונטער אַלע ווערטער וואָס האָבן אַ ז.

שרייב אויס די ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט אַ ז.

ביים אַרויסזאָגן דעם „ז" קלאַנג זיינען די ליפּן אָפן די ציין געשלאָסן און דער שפּיץ צונג וויברירט. דער ז קלאַנג איז העכער פאַרן ס קלאַנג.

אַרבעט 114. שרייב איבער די וויטערדיקע דערציילונג און שטעל אַריין אַ ז, אָדער אַ ס אויף דעם אָרט פון די קלאַמערן.

מער עס פליג

לייבעלע האָט ליב צו כאַפּן פליגן אַפּריי( )ן ביי ( )יי די פליגעלעך און אָפּלאָ( )ן.

— פּע, לייבל! — ( )אָגט צו אים ( )יין שוועסטער מערע. מען טאָר דאָ ( ) ניט טאָן!

איך האָב ליב צו ( )ען, ווי ( )יי קריכן אַרום! ( )אָגט לייבל.

— דער פליג טוט דאָך אָבער אויך וויי, לייבל, טו( )ט ניט גוט!

— ניט דיין ( )אַך, אַ( )וי וויל איך!

לייבל אי( ) איינגעשפּאַרט און הערט ניט אויף.

— געדענק, לייבל, סע וועט דיך פּאַרדרי( )ן, געדענק! די פליג וועט ( )יך מיט דיר אָפּרעכענען!

— אַ( )וי, וואָ( ) קאָן אַ פליג אָן פליגל טאָן?

איין מאָל איז לייבל גע( )ע( )ן און האָט געשריבן. האָט ער איינגעטונקט די פּען אין טינט. פּלוצים — אוי וויי! פון שפּיץ פּען אי( ) אַראָפּ אַ פליג אָן פליגעלעך און געמאַכט אַ גרוי( )ן פלעק.

האָט ( )יך לייבל ( )ייער געקלעמט.

— ( )עסט! — ( )אָגט צו אים מערע — ( )עסטו שוין, ( )י האָט ( )יך אָפּגערעכנט.

— יאָ — ( )אָגט לייבל טרויעריק.

— און אַ( ) דו ווע( )ט מיר צו( )אָגן מער ניט צו טאָן שלעכט( ) אַפילו אַ פליג וועל איך דיר העלפן! — האָט מערע געזאָגט.

לייבל האָט צוגע( )אָגט.

האָט מערע גענומען די פּען און געמאַכט פונעם קלעק אַ שיינע גרוי( )ע פליג.

(א. שטיינבארג)

— 52 —

ארבעט

115. שרייב אָן אין צוויי זיילכלעך 10 ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט אַ ז און צען ווערטער וואָס הייבן זיך אָן מיט אַ ס.

116. שרייב אָן 5 זאצן און נעם אריין די ווערטער: זאָגט, זעגט, זיסע, זויערע, זאַכן.

117. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאצן און שטעל אריין אויף דעם אָרט פון די קלאַמערן אַ ז אָדער אַ ס.

א. מינע האָט ( )ייער געוואָלט ( )יך אוי( )לערנען לייע-נען און שרייבן.

ב. די רוט וועט ( )יין אַ פענע, דאָ( ) ( )אַמד — פּאַפּיר.

ג. ( )י האָט די אותיות געווי( )ן איר פליי( )יקער טאַכטער.

ד. די קינדער ( )עצן ( )יך אויף דער ( )אָפע.

ה. דער דאָ( )יקער ( )פּר אי( ) אַ ( )עלטענער עק( )עמ-פּלאַר.

א. דאָס נאָזטיכל איז אַ ריינס.

ב. ער ווייזט אים דעם וועג.

ג. דער אייזקאַסטן איז אַ נייער.

ד. דער קעזקוכן איז זייער געשמאַק.

ה. דער ווינט בלאָזט שטאַרק.

ו. ער לייזט אַ סך געלט.

ז. דאָס הויז איז אַ ניים.

ח. וויש אויס דאָס גלאָז!

ט. דער האָז לויפט אין גראָז.

י. די מויז שפּרינגט אַרום.

יא. לאָז מיך גיין שפּאַצירן.

יב. איך האָב ליב צו עסן רייז.

118. שרייב איבער די זאַצן, שטרייך אונטער די ווערטער מיט ז און באַמערק ווי אַזוי עס הערט זיך דער ז קלאַנג אין די ווערטער ווי נאָז־טיכל, ווייזט, הויז און אַנדערע. אַרבעט

119. שרייב אויס אַלע ווערטער וואָס האָבן אַ ז.

> אָפט מאָל טרעפט, אַז דער קלאַנג ז ווערט געהערט ווי דער קלאַנג ס, איבערהויפּט פאַר אַ קאָנסאָנאַנט אָדער אין סוף וואָרט. שטענדיק אָבער דאַרף מען שרייבן אַ ז. כדי זיך אָריענטירן וואָס עס איז דער **ספקדיקער** קלאַנג, — אַ ז צי אַ ס, — דאַרף מען אַזוי איבעראַנדערשן דאָס וואָרט, אַז דער ספקדיקער קלאַנג זאָל זיך הערן דייטלעך. אויב אין איבערגעאַנדערשטן וואָרט הערט זיך אַ ז, שרייבט מען אין ספקדיקן אָרט אויך אַ ז.

אַרבעט 120. שרייב איבער אין דיין העפט די ווייטערדיקע ווערטער און דער־קלער פאַר וואָס מען דאַרף שרייבן אַ ז און ניט קיין ס.

ער ברויזט — ווייל ברויזן.	קעזקוכן — ווייל קעזל.
ער לייזט —	נאָזטיכל —
ער ווייזט —	הויזגעזינד —
ער בלאָזט —	ווייזפינגער —
ער שפּרייזט —	בעריאָזקעלע —
איך מוזט —	אייזקאַסטן —

121. שרייב איבער די ווייטערדיקע ווערטער און דערקלער פאַרוואָס מען דאַרף שרייבן אַ מאָל אַ ז און אַמאָל אַ ס.

ער מוז — ווייל מוזן.	האָז — ווייל העזעלע.
איך רייס — ווייל רייסן.	האָס —
ער איז בייז —	נאָס —
דאָס גראָז —	שפּרייז —
עס איז הייס	רייז —

ב — פּ

א. אַז מען לעבט דערלעבט מען.

ב. אַ ליגנער גלייבט מען קיין מאָל ניט.

ג. שטיל וואַסער גראָבט טיף.

ד. אַז מען לעבט אָן חשבון שטאַרבט מען אָן ווידוי.

אַרבעט 122. שרייב איבער די דאָזיקע שפּריכווערטער און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס ענדיקן זיך אויף **בט**, ווי לעבט, דערלעבט, גלייבט א"א.

123. שרייב אויס באַזונדער די ווערטער וואָס דו האָסט אונטערשטרייכט און באַאָבאַכט ווי אַזוי דו רעדסט אַרויס דעם קלאַנג **ב** אין די אויסגעשריבענע ווערטער.

> אָפּטמאָל הערט מען אין אַ וואָרט דעם קלאַנג **פּ** און מען דאַרף שרייבן אַ **ב**. כדי צו וויסן, ווי אויסצולייגן זעם ספקדיקן קלאַנג, דאַרף מען איבעראַנדערשן דאָס וואָרט אַזוי, אַז דער ספקדיקער קלאַנג זאָל זיך הערן דייטלעך. אויב ביים איבעראַנדערשן הערט זיך אַ **ב** איז אַ סימן, אַז דאָרטן וווּ ס'איז אַ ספק, דאַרף מען אויך שרייבן אַ **ב**.

אַרבעט 124. שרייב איבער אין דיין העפט די ווייטערדיקע ווערטער און דער־קלער פאַר וואָס מען דאַרף שרייבן מיט אַ **ב**.

לעבט — ווייל לעבן.
גלייבט —
גראָבט —
שטאַרבט —
קלויבט —
לויבט —
שרייבט —
שאָבט —

רייבט — ווייל רייבן.
בלייבט —
ליב — ווייל ליבן.
שטוב —
ריב —
שטויב —
טויב —
ווייַנטרויב —

125. שרייב איבער די ווייטעדיקע ווערטער און דערקלער פאר וואס מען דארף שרייבן מיט א פּ.

כאַפּט — ווייל כאַפּן.
קלאַפּט —
טאַפּט —
קלעפּט —
אויסגעזופּט —
צאַפּט —
שטאָפּט —
היפּט —

זאַפּט — ווייל זאַפּן.
שטעפּט —
ריפּ — ווייל ריפּן.
ליפּ —
קנופּ —
טיפּ —
טראָפּ —

אַרבעט 126. שרייב איבער די ווייטערדיקע שפּריכווערטער און שטעל אריין א ב אָדער א פּ.

א. ניט דער וואָס איז רייך לע( )ט גליקלעך.
ב. אַז מען כאַ( )ט בריט מען זיך אָפּ.
ג. דער וואָס לע( )ט פון רויב, שטאַר( )ט ניט מיט זיין טויט.
ד. געגנדז שטאָ( )ט מען, ווייל מען דאַרף האָבן שמאַלץ.
ה. אַז מען גראָ( )ט פאַר יענעם אַ גרו( ), פאַלט מען אַליין אַריין.
ו. אַ נאַר לױ( )ט זיך אַליין.
ז. אַ שוואָם זאַ( )ט איין אַלץ אין זיך.

ג — ק

— 57 —

א. אַ קראַנקן פרעגט מען, אַ געזונטן גיט מען

ב. דער וואָס ליגט אויף דעם אויוון, קריגט ניט קיין בייגל.

ג. אַ בייזע צונג פירט אַרויף אויף פייער.

ד. דאָס אויג וויל מער וויפיל די ציינער קענען עסן.

ה. מען מעג עסן אָבער מען טאָר ניט פרעסן.

אַרבעט 127. שרייב איבער די שפּריכווערטער און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס ענדיקן זיך מיט ג אָדער מיט גט.

128. שרייב איבער באַזונדער די ווערטער וואָס דו האָסט אונטערשטרייכט און באַאָבאַכט ווי אַזוי דו לייענסט אַרויס דעם קלאַנג ג אין די דאָזיקע ווערטער.

אָפט מאָל הערן מיר אין אַ וואָרט דעם קלאַנג ק און מען דאַרף גאָר שרייבן אַ ג. כדי צו וויסן ווי אויסצולייגן דעם ספקדיקן קלאַנג, דאַרף מען איבעראַנדערשן דאָס וואָרט אַזוי, אַז דער ספקדיקער קלאַנג זאָל זיך הערן דייטלעך, אויב ביים איבעראַנדערשן הערט זיך אַ ג, איז אַ סימן אַז דאָרטן וווּ ס׳איז אַ ספק, דאַרף מען אויך שרייבן אַ ג.

אַרבעט 129. שרייב איבער אין דיין העפט די ווייטערדיקע ווערטער און דערקלער פאַר וואָס מען דאַרף שרייבן אַ ג און נישט קיין ק.

פרעגט — ווייל פרעגן.
ליגט —
ברענגט —
טראָגט —
געזאָגט —
וויגט —
זייגט —
זאָגט —

מעגט — ווייל מעגן
זינגט —
שפרינגט —
טאָגט —
פרעגט —
קלאָגט —
שלאָגט —

130. שרייב איבער די ווייטערדיקע ווערטער און דערקלער פאַר וואָס מען דאַרף שרייבן מיט אַ ק.

שרעקט — ווייל שרעקן.
מעקט —
דעקט
טאָקט —
פלעקט —
זינקט —

האַקט — ווייל האַקן.
זאָק —
וועקט —
באַקט
טרינקט —
לעקט

ייִדישע פרץ שול

האמאָנימען

א. דאָס פערד זינקט אין בלאָטע.

ב. דער חזן זינגט אין שול.

א. דער סטאָליער טאָקט אויס די פיסלעך פון טיש.

ב. עס טאָגט שוין!

אַרבעט 131. שרייב איבער די זאַצן און שטרייך אונטער די ווערטער־פּאָרלעך וואָס הערן זיך פאָנעטיש ענלעך.

132. שרייב איבער די האָמאָנימען און דערקלער פאַר וואָס מען שרייבט א מאָל מיט א ג און א מאָל מיט א ק.

133. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאַצן און שטעל אַריין אויף דעם אָרט פון דעם פּאַסיקל א ק אָדער א ג.

א. קין איז געווען נע ונד; ווו ער האָט געטאָ( )ט האָט ער נישט גענעכטי( )ט.

ב. די פיסלעך פון טיש זיינען ווי געטאָ( )ט.

ג. די שילערין האָט פאַרפלע( )ט דעם גאַנצן העפט.

ד. דער שילער פלע( )ט איר העלפן מאַכן די לעקציעס.

ה. ער פאָרט ווייט אַווע( ).

ו. ער פאָרט אויף אַ ווע( ).

ז. דער פאָטער איז געווען שטאַרק פאַרזאָר( )ט,

ח. די מאַמע האָט געבאַר( )ט אין קרעמל.

ט. דער חבר ווינ( )ט צו מיר.

י. קינדער, שרע( )ט זיך נית!

ווערטער, וואָס זיינען פאָנעטיש ענלעך און אין באַטייט פאַרשיידן, רופן זיך האָמאָנימען.

— 59 —

אר:בעט 134. שרייב איבער די ווייטערדיקע ווערטער אין דיין העפט און דערקלער פאר וואס מען דארף שרייבן א ג. אדער א ק.

גע‌זאַנג — ווייל גע‌זאַנגען. קלאַנג — ווייל קלאַנגען
געטראַנק — צווייג —
אויג — קאַרג
פויק — לאַק —
באַרג טאָג —
אַלטוואַרג זאָג —
מאַרק — זאַק —
בריק — קלוג —
פרילינג — טראָג —
שטייג — קאָרק —
באַק —

ד — ט

— 60 —

א. ניט יעדער וואָס באַגריסט דיך פריינדלעך איז דיינער א פריינד.
ב. די לאַנדקאַרטע הענגט אויף דער וואַנט.
ג. עס איז אַ זינד ניט צו העלפן אַ חבר.
ד. דער רייטער האָט אַרויסגעצויגן די שווערד פון שייד.
ה. דער שמיד וועט צושלאָגן פאָדקאָווע דעם פערד.

אר:בעט 135. שרייב איבער די דאָזיקע זאַצן און שטרייך אונטער די ווערטער וואָס האָבן א ד קלאַנג און דער ד׳ קלאַנג הערט זיך ווי א ט.

136. שרייב אויס באַזונדער די ווערטער און באַמערק פאַר וואָס מען שרייבט א ד און ניט קיין ט.

אין מיטן וואָרט אָדער סוף וואָרט הערט מען אָפט מאָל דעם קלאַנג ט און שרייבן דאַרף מען אַ ד. אין אַזעלכע ספקדיקע פאַלן, דאַרף מען אַזוי איבעראַנדערשן דאָס וואָרט, אַז דער ספקדיקער קלאַנג זאָל זיך הערן שאַרף. אויב אין איבערגעאַנדערשטן וואָרט הערט מען דייטלעך אַ ד, שרייבט מען אין ספקדיקן אָרט אויך אַ ד. אויב אָבער מען הערט אַ ט שרייבט מען אין ספקדיקן אָרט אויך אַ ט.

— 61 —

אַרבעט 137. שרייב איבער אין דיין העפט די ווייטערדיקע ווערטער און דערקלער פאַר וואָס מען שרייבט אַ ד אָדער אַ ט.

פריינדלעך — ווייל פריינדין לאַנדקאַרטע — ווייל לענדער.

שמיד — וואַלד —

מויד — פעלד —

זינד — ראָד —

שווערד — באַד —

— 62 —

פריינד — פריינט

פריינד הייסט אַ חבר. ער איז מיינער אַ גוטער פריינד. זי איז מיינע אַן איבערגעגעבענע פריינדין. ער באַציט זיך צו מיר פריינדלעך. די פריינדלעכע פעלקער אַמע־ריקע און ענגלאַנד האָבן געשלאָסן אַ בונד.

פריינט הייסט אַ קרוב. ער איז מיינער אַ פריינטל. מיר זיינען מיט אים שטיקלעך פריינטלעך.

פריינד — חבר, שרייבט מען מיט אַ ד

פריינט — קרוב, שרייבט מען מיט אַ ט.

א. דאָס רינד איז זייער אַ פעטס.

ב. עס רינט וואַסער פון עמער.

א. די זאָקן זיינען געמאַכט פון זייד.

ב. די מאַמע זייט איבער דאָס וואַסער.

אַרבעט 138. שרייב איבער די זאַצן און שטרייך אונטער די ווערטער־פּאָרלעך וואָס קלינגען פּאָנעטיש ענלעך.

139. שרייב איבער באַזונדער די אונטערגעשטראָכענע ווערטער און דער־קלער פאַר וואָס מען שרייבט אַ מאָל אַ ד און אַ מאָל אַ ט.

ר י נ ד און ר י נ ט זיינען האָמאָנימען.
ז י י ט און ז י י ד זיינען אויך האָמאָנימען.

אַרבעט 140. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאַצן און שטעל אַריין אַ ד אָדער אַ ט.

א. ווײ און ווינ( ) איז צו אונדזערע שונאים.

ב. עס בלאָזט אַ שטאַרקער ווינ( )

ג. עס איז אַ זינ( ) צו גנבענען.

ד. זינ( ) מיר זיינען חברים, האָבן מיר זיך ניט געקריגט.

ה. דאָס קליי( ) איז זייער אַ שיינס.

ו. ניט אַלע זאַכן באַקומט מען אין קליי( )

ז. אַ ליגנער שווער( ) און מען גלייב( ) אים ניט.

ח. אויף דיין שווער( ) זאָלסטו לעבן! — איז געווען יצחקס ברכה פאַר עשון.

טס — צ, ץ.

— 64 —

א. דו היטסט זיך שטענדיק פון שלעכטע מענטשן.

ב. ער היצט זיך, ער איז אין כעס.

א. דו שיטסט מעל אין מולטער אַריין.

ב. דער אָדלער שיצט זיינע קינדער.

ארבעט 141. שרייב איבער די זאצן־פּאָרלעך און שטרייך אונטער די האָמאָנימען.

142. שרייב איבער די האָמאָנימען און באַמערק וועלכע קלאַנגען קען מען אָנשרייבן מיט פארשיידענע אותיות.

143. שרייב איבער די ווייטערדיקע ווערטער און דערקלער פאַר וואָס שרייבט מען א מאָל מיט **טס** און א מאָל מיט **צ**.

דו שיטסט — ווייל שיטן.
ער שיצט — ווייל שיצן.
דו היטסט —
ער היצט זיך —
דו טרעטסט —
ער העצט —
דו רייטסט —
ער רייצט —

ער טוט שטענדיק גוטס — ווייל אַ גוטער
ער ברענגט גרויס נוץ —
דאָס שטיבל איז אַן אַלטס —
ער פאָרט רעכטס —
קרעכץ ניט אַזוי שטאַרק! —
שלעכטס ברענגט אומגליק
ער האָט אַ גוט האַרץ —

143. אין די ווייטערדיקע ווערטער שרייבט מען **טס**, הגם עס הערט זיך דער קלאַנג **צ**.

דו בראָטסט — ווייל בראָטן.
דו טרעטסט —
דו בעטסט —
דו פלעכטסט —
דו גלעטסט —

דו טראַכטסט — ווייל טראַכטן
דו שעכטסט דו רייטסט —
דו פאַרריכטסט —
דו וועטסט זיך —
דו בייטסט —

דס — צ, ץ.

א. דו זידסט איבער דאָס וואַסער.
ב. ער זיצט אויף אַ באַנק.

א. דעם שמידס טאָכטער איז אַ שיינע.
ב. שמיץ דאַרף מען אים געבן.

ארבעט 144. שרייב איבער די זאַצן־פּאָרלעך און שטרייך אונטער די האָמאָנימען.

145. שרייב איבער די האָמאָנימען באַזונדער און באַמערק וועלכע קלאַנגען קען מען אָנשרייבן מיט פאַרשיידענע אותיות.

די ווערטער שמידס — שמיץ, זיצט — זידסט זיינען אין קלאַנג ענלעך. מען שרייבט זיי אָבער פאַרשיידן צוליב זייער באַטייט.

ארבעט 146. שרייב איבער די וויטערדיקע ווערטער און דערקלער פאַר וואָס מען שרייבט א דס און ניט קיין צ.

זידסט — ווייל זידן.
גרינדסט —
שינדסט —
רעדסט —
ווענדסט —
לאָדסט —
שניידסט — ווייל שניידן
ליידסט —
באָדסט —
שמידסט —
צינדסט —

ארבעט 147. שרייב איבער די ווייטערדיקע זאצן און שטעל אריין אויף דעם ארט פון די קלאמערן א **דם**, א **טם** אדער א **צ**.

א. די קא( ) וויס, וואס זי נאשט. (שפריכווארט)
ב. דאס איי האט א בלו( )טראפן.
ג. זיפ( )ן און קרעכ( )ן צעברעכן א האלבן גוף פון דעם מענטשן. (שפריכווארט)
ד. דו רע( )ט צופיל וועגן דיין ברודער.
ה. ער הי( )ט זיך צופיל.
ו. דעם הונ( ) בילעריי הערט מען פון וויטן.
ז. דאס איז מיין פריינ( ) הויז.
ח. זאג ניט הא( ), ביז דו ביסט ניט אריבערגעשפרונגען דעם קלאץ.
ט. דו וועג( )ט זיך צו אים נאך אן עצה
י. דו בא( )ט זיך אין טאנק.

ד. באַטייט פון ווערטער

דער סובסטאַנטיוו

— 67 —

וואָס יעדערער וויל

אַ קיעלע זאָגט: גראָז איז זיס!
אַ וועווערקע זאָגט: גיט מיר ניס!
דאָס פישעלע וויל: אַ וואסערל טיף!
דאָס קעלבעלע וויל: אויף דער לאָנקע אַ שטיף!
אַ פערדעלע זאָגט: היי איז געשמאַק!
אַ מייזעלע זאָגט: מעל אַ זאַק!
אַ פייגעלע זאָגט: אַ ברעקעלע קליין!
אַ הינטעלע זאָגט: וואַרפט מיר אַ ביין!
דאָס אָדלערל וויל: דעם הימל בלוי!
דאָס בלימעלע וויל: אַ טראָפּן טוי!
יעדערער וויל, וואָס אים געפעלט.
דאָס מענטשעלע וויל די גאַנצע וועלט.

(יצחק קאַצענעלסאָן)

אַרבעט 148. שרייב אויס די נעמען פון די לעבעדיקע זאַכן.
149. שרייב אויס די נעמען פון די ניט־לעבעדיקע זאַכן.

גרינוואַרג

געקומען די מאַמע פון מאַרק מיט אַ גוטס און אַ האָב:
קאַרטאָפל און אַרבעס און מערן און קראָפּ,
סעלעריע און פּעטרעשקע, קרוטשקע און באָב.
ז,,א

איז אָוועק ביי זיי אַ קריגעריי,
איז אָוועק ביי זיי אַ רייסעריי,
ווער עס איז גרעסער און ווער עס איז קלענער
ווער עס איז בעסער און ווער עס איז שענער —
קאַרטאָפל צי אַרבעס? צי מערן? צי קראָפּ?
סעלעריע צי פּעטרעשקע? קרוטשקע צי באָב?
אַך! ס'אַד אַ טומל זיי האָבן געמאַכט!
האָט גענומען די מאַמע, מיטן מעסער-ציאַק! —
צעבראָקט און צעשניטן צוזאַמען
קאַרטאָפל און אַרבעס און מערן און קראָפּ,
סעלעריע און פּעטרעשקע, קרוטשקע און באָב,
און — אין טאָפּ!

אַרבעט 150. שרייב איבער דאָס ליד „גרינוואַרג אין דיין העפט.
151. שרייב אויס די נעמען פון די גרינסן.
152. שרייב אויס די נעמען פון אַנדערע גרינסן, וואָס דו ווייסט.
153. שרייב אויס צען נעמען פון אַנדערע זאַכן.

די ווערטער וואָס באַטייטן נעמען פון זאַכן, רופן זיך זאַכווערטער אָדער סובסטאַנטיוון.

אַרבעט 154. שרייב אָן צען סובסטאַנטיוון וואָס באַצייכענען נעמען פון מעבל.
155. שרייב אָן צען סובסטאַנטיוון וואָס באַצייכענען נעמען פון מלבושים.
156. שרייב אָן אַנדערע 20 סובסטאַנטיוון.

— 69 —

גאָנטע קאָזאַק

ווער גייט עס ווי אַ בלינדער,
און פרעגט ביינאַכט אויף קינדער,
וואָס וויינען אין די וויגן
און ווילן שטיל ניט ליגן?

— דאָס איז דאָך גאָנטע קאָזאַק,
וואָס בלאָזט זיך ווי אַ בלאָזזאַק,
און גייט אין רויטע הויזן,
און טראָגט אַ האַק אַ בלויזן.

ער האָט צוויי הויקער־פּלייצעס,
און עסט אויף צוועלף המוציאס,
און טרינקט פון דרייצן גלעזער,
און האָט דריי לאַנגע נעזער,

צוויי הענט צו זיבן פינגער,
דריי קעפּ מיט ניין צינגער,
זעקס וואָנצעס לאַנג און שפּיציק,
צוועלף אויגן, רויט און בליציק,

צוויי פיס צו דרייסיק איילן,
און ווינט אין טיפע היילן,

און ווי עס קומט ביינאַכט נאָר,
און טיר און לאָדן פאַרמאַכט נאָר,
דאַן נעמט ער האַק און מעסער,
און שאַרפט זיי גוט און בעסער,

פאַרוואַרפט זיי אויף די פלייצעס,
שפּאַנט איין דריי וועלף אָן לייצעס,
פאָרויס צוויי גראָבע דייטשן,
צוויי שלאַנגען פאַר צוויי בייטשן,

צוויי בערן פון ביידע זייטן,
און לאָזט פון וואַלד זיך רייטן.

(מ. באסין)

157. שרייב איבער „גאַנטע קאָזאַק" און שטרייך אונטער די סובסטאַנ־טיוון.

158. שרייב איבער אַלע סובסטאַנטיוון אין מערצאָל און געפין זייער איינצאָל.

ביישפּיל:

קינדער — קינד.

ווינן — וויג.

159. שרייב אָן די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין מערצאָל.

טיש — טישן

שטול —

בעט —

לאָמפּ —

באַק —

אויג —

שלאַנג — שלאַנגען.

געזאַנג —

זאַנג —

שפּין —

ברעם —

בלום —

קינד — קינדער.

רינד —

ווייב —

לייב —

בעזעם —

ברעט —

מעסער — מעסערס

אייזקאַסטן —

אויוון —

זייגער —

טינטער —

וואָלקן —

160. שרייב אָן די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין מערצאָל.

פּאָדלאָגע — פּאָדלאָגעס.

סאָפּע —

שאַפּע —

לאָפּעטע —

מומע —

מאַמע —

רעמעלע — רעמעלעך.

מיידעלע —

הייזעלע —

טעפּל — טעפּלעך.

קעפּל —

טישל —

זייגערל —

ביכל —

ייִנגל —

טישעלע — טישעלעך.

בעטעלע —

קעצעלע —

161. שרייב אָן די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין מערצאָל.

האַנט — הענט.	בוך — ביכער.
וואַנט —	טוך —
באַנד —	הוז —
גאַנדז —	גרוב —
טאַנץ —	רוט —
קאַץ —	ברודער —
שוך — שיך.	חזן — חזנים
נוס —	נאַר —
פוס —	תּלמיד —
זון —	חכם —
קו —	שכן
הונט —	קרוב —

162. שרייב אָן פינף סובסטאַנטיוון מיט דער ענדונג — ן, — ען.

163. שרייב אָן פינף סובסטאַנטיוון מיט דער ענדונג — ס, — עס.

164. שרייב אָן פינף סובסטאַנטיוון מיט דער ענדונג — עך.

— 70 —

אַ היטל און אַ הונט

מיט אַ גרויסן באַגאַזש
קומט אַ דאַמע צום באַן:

אַ קערבל, אַ קעסטל,
אַ קליין טשעמאָדאַן,
אַ פּעקל, אַ זעקל,
אַ פּודעלע גרויס ווי אַ פינטל
און אַ קליינעם הינטל.

ט׳דאָס גענומען אַ מענטש
מיט אַ בלעך אויפן היטל
און ט׳געגעבן אַ גרינעם
געשטעמפּלטן קוויטל.

די באַן גיט אַ פייף
און נעמט פאָרן.
און דאָס הינטל — אַ ביל
און אַ שפּרונג —
און פאַרלאָרן.
ווערט אַ גרויסער קוראַזש

און מען ציילט דעם באַגאַזש:
אַ קערבל, אַ קעסטל, אַ קליין
טשעמאָדאַן
אַ פּעקל, אַ זעקל,
אַ פּודעלע גרויס ווי אַ פינטל.
נאָר וווּ איז דאָס הינטל?
(קאַדיע מאַלאַדאָווסקי)

ארבעט 165. שרייב איבער דאָס ליד און שטרייך אונטער די סובסטאנטיוון.

166. שרייב אויס די סובסטאנטיוון און געפין זייער מערצאָל.

ביישפיל: באגאזש — באגאזשן. דאמע — דאמעס. אא״וו.

אַרבעט 167. שטעל איבער די ווייטערדיקע זאַצן פון איינצאָל אין מערצאָל.

א. אַ קאַרגער מענטש ליגט אויף דעם געלט ווי אַ הונט אויף אַ ביין.
ב. אַ שעמעוודיקער תלמיד קען זיך ניט אויסלערנען.
ג. דער פוילער שילער ווערט פלייסיק בעת אַנדערע גייען שלאָפן.
ד. פאַר אַן אייגן קינד איז אַ מאַמע בלינד.
ה. דער מענטש וואָס איז פויל, האָט ניט אין מויל.
ו. אויף אַ פרעמדער באָרד איז זיך גוט צו לערנען שערן.
ז. אין שיסל קען ניט זיין מער ווי אין טאָפּ.

אַרבעט 168. שטעל איבער די ווייטערדיקע שפּריכווערטער פון מערצאָל אויף איינצאָל.

א. צייטן בייטן זיך.
ב. נאַראָנים האָבן ליב זיסע זאַכן.
ג. משוגענע שלאָגן יענעם די פענצטער.
ד. חזנים זיינען נאַראָנים.
ה. ליידיקע פעסער מאַכן אַ גרויסן ליאַרעם.
ו. די חכמים בויען.
ז. קליינע קינדער זיינען שפּילכלעך, גרויסע קינדער — מילכלעך.
ח. פרעמדע קליידער וואַרעמען ניט.

ארבעט 169. שרייב איבער דאָס ליד און שטעל אוועק מערצאָל אָנשטאָט איינצאָל.

האָב איך אַ פּאָר (אָקס), (אָקס)

האָב איך אַ פּאָר (אָקס), (אָקס)
וואָס זיי בראָקן (לאָקש) (לאָקש).
אַך, וואונדער איבער וואונדער
ווי די (אָקס) בראָקן (לאָקש)
דאָס איז מיר אַ וואונדער

האָב איך אַ פּאָר (בער), (בער)
וואָס זיי (שטוב) קערן, קערן.
אַך וואונדער איבער וואונדער
ווי די (בער) (שטוב) קערן
ווי די (אָקס) בראָקן (לאָקש).
דאָס איז מיר אַ וואונדער.

האָב איך אַ פּאָר (הונט), (הונט)
וואָס זיי מאַכן טינט, טינט.
ווי די (הונט) מאַכן טינט
אַך וואונדער איבער וואונדער
ווי די (בער) (שטוב) קערן...

האָב איך אַ פּאָר (ציג), (ציג)
וואָס זיי (קינד) וויגן, וויגן.
אַך וואונדער איבער וואונדער
ווי די (ציג) (קינד) וויגן
ווי די (הונט) מאַכן טינט.

האָב איך אַ פּאָר (טויב), (טויב)
וואָס זיי נייען (הויב), (הויב)
אַך וואונדער איבער וואונדער
ווי די (טויב) נייען (הויב)
ווי די (ציג) (קינד) וויגן...

האָב איך אַ פּאָר (האָן), (האָן).
וואָס זיי קלייבן (שפּאָן), (שפּאָן).
אַך וואונדער איבער וואונדער
ווי די (האָן) קלייבן (שפּאָן),
ווי די (טויב) נייען (הויב). (פאָלקסליד)

ארבעט 170. שרייב איבער דאָס ליד און שטעל אוועק מערצאָל אָנשטאָט איינצאָל.

שיין בין איך, שיין!

א שיין מיידעלע בין איך מעד אין די (קריגעלע)
בלויע (זעקעלע) טראָג איך (קינד) אין די (וויגעלע)
געלט אין די (טאַש), שרייען ווי די (ציגעלע)
וויין אין די (פלאַש), מע, מע, מע! (פאָלקסליד)

אַרבעט 171. שרייב איבער דאָס ליד און שטעל אוועק מערצאָל אַנשטאָט איינצאָל.

א רעגן!

קינדערלעך, אוי קינדערלעך,
אַ רעגנדל גאָר וווּנדערלעך,
שמעקנדיקע (טראָפּעלע),
אַ רעגנדל איז גאָטס גנאָד.

קומט אַרויס און טאַנצט אַ ראָד!
מיט בלויזע (פֿוס) און (קעפּעלע).

נאָר נישט קלערן, נאָר נישט פֿרעגן,
(קינד) וואַקסן אויפֿן רעגן,
ווי די (בלום), ווי די (זאַנג),
נאַקעטע (קעפּל), נאַקעטע (פֿוס) —

וואַקסט פֿון יעדן קינד אַ ריז,
ביזן הימל צו דערלאַנגען

אַרבעט 172 שרייב איבער דאָס ליד און שטעל אוועק מערצאָל אַנשטאָט איינצאָל.

וווּיל

פון דער ערד די (גרעזעלע)
רוקן שאַרפּע (נעזעלע)
לויפן זונען: (העזעלע)
לויפן אום און שווייגן.

און אויף אַלע (בייטעלע)
בליען שטילע (קווייטעלע)
(אַרבעסל) און (שייטעלע)
(עפּעלע) אויף (צווייג)

> אין אַ זאַץ קען מען ריידן וועגן איין זאַך און מען קען ריידן וועגן מער זאַכן.
> אויב דער סובסטאַנטיוו איז איינער, זאָגט מען, אַז ער איז אין א י י נ צ אָ ל .
> אויב ער איז מער ווי איינער זאָגט מען, אַז ער איז אין מ ע ר צ אָ ל .

מין

— 75 —

א. דער טאַטע אַרבעט
דער ברודער לערנט.
דער זיידע שפּאַצירט.
דער לייב ברומט.
דער האָן קרייט.

ב. די מאַמע באַקט.
די שוועסטער זינגט.
די באָבע שטריקט.
די הון לייגט אייער.

173. אַרבעט. שרייב איבער די דאָזיקע זאַצן און שטעל צו צו זייל „א" פינף זאַצן מיטן אַרטיקל דער, און צום זייל „ב" פינף זאַצן מיטן אַרטיקל די.

174. שרייב אויס באַזונדער די מענלעכע סובסטאַנטיוון. (וואָס לעבן זיי שטייט דער אַרטיקל דער).

175. שרייב אויס באַזונדער די ווייבלעכע סובסטאַנטיוון. (וואָס לעבן זיי שטייט דער אַרטיקל די).

דער לייב און די מויז

איין מאָל איז דער לייב געשלאָפן. איז איבער אים אַריבער־געלאָפן די מויז.

דער לייב האָט זיך אויפגעכאַפּט, געכאַפּט די מויז און גע־וואָלט זי אויפעסן.

— האָב רחמנות! — האָט די מויז זיך גענומען בעטן — לאָז מיך לעבן! איך וועל דיר דערפאַר אָפּטאָן אַ טובה.

דער לייב האָט אַ שמייכל געטאָן און זי אָפּגעלאָזן.

אין אַ קורצער צייט אַרום איז אָבער דער לייב געפאַנגען געוואָרן און דער יעגער האָט אים צוגעבונדן מיט אַ שטריק צו אַ בוים.

דער לייב האָט אָנגעהויבן צו ברומען. גלייך איז געקומען די מויז, זי האָט איבערגעגריזשעט די שטריק און דער לייב איז באַפרייט געוואָרן.

— דו האָסט פריער געלאַכט פון מיר — האָט די מויז גע־זאָגט צום לייב — דו האָסט געמיינט, אַז איך וועל דיר שוין קיין מאָל ניט קענען אָפּטאָן קיין טובה. זיי ווייסן, אַז די מויז געדענקט אויך אַ טובה. (עזאָפּ)

אַרבעט 176. שרייב איבער דאָס מעשהלע און שטרייך אונטער די לעבעדיקע סובסטאַנטיוון מיטן אַרטיקל דער מיט איין פּאַסיקל, און די לע־בעדיקע סובסטאַנטיוון מיטן אַרטיקל די מיט צוויי פּאַסיקלעך.

> לעבעדיקע סובסטאַנטיוון קענען געהערן צום מענלעכן אָדער צום ווייבלעכן מין. דעם אַרטיקל דער שרייבט מען צו צום מענלעכן מין און דעם אַרטיקל די שרייבט מען צו צום ווייבלעכן מין.

— 77 —

א. דער טיש שטייט.
דער זייגער הענגט.
דער שטול איז צעבראָכן.
דער אויוון ברענט.

ב. די בעט איז ברייט.
די שאַפע איז פול מיט מלבושים.
די באַנק איז אַ האָלצערנע.
די פּאָדלאָגע איז געוועקסט.

ארבעט 177. שרייב איבער די דאָזיקע זאַצן און שטעל צו צום זייל „א" פינף זאַצן מיטן אַרטיקל דער און צום זייל „ב" פינף זאַצן מיטן אַרטיקל ד י.

178. שרייב אָן צען מענלעכע סובסטאַנטיוון מיטן אַרטיקל ד ע ר און צען ווייבלעכע מיטן אַרטיקל ד י.

> אויך ניט לעבעדיקע סובסטאַנטיוון קענען געהערן צום מענלעכן אָדער צום ווייבלעכן מין. די סובסטאַנטיוון וואָס מען גיט צו זיי צו דעם אַרטיקל ד ע ר געהערן צום מ ע נ ל ע כ ן מין.
> די סובסטאַנטיוון וואָס מען גיט צו זיי צו דעם אַרטיקל ד י געהערן צום ו ו י י ב ל ע כ ן מין.

— 78 —

א. דאָס קינד שפּילט זיך.
ב. דאָס אייניקל גייט שוין.
ג. דאָס ווייב פּוצט זיך.
ד. דאָס בוך איז אַ נייַם.
ה. דאָס בילד איז שיין.
ו. דאָס וואַסער רוישט.

179. שרייב איבער די דאָזיקע זאַצן און שטעל צו נאָך פינף זאַצן מיטן ארטיקל דאָס. ארבעט

180. שרייב איבער באַזונדער די לעבעדיקע סובסטאַנטיוון און די ניט־לעבעדיקע באַזונדער.

> עס זיינען פאַראַן סובסטאַנטיוון לעבעדיקע און ניט־לעבעדיקע, וואָס מען גיט צו צו זיי דעם אַרטיקל ד אָ ס.
> די סובסטאַנטיוון געהערן צום מ י ט ע ל ן מין.
> יעדער סובסטאַנטיוו מוז געהערן צו איינעם פון די דריי מינים: צום מ ע נ ל ע כ ן מין, ו ו י י ב ל ע כ ן מין אָדער מ י ט ע ל ן מין.

נעדענקסט איר דאָס ליד „ו ו אָ ס י ע ד ע ר ע ר ו ו י ל". לאָמיר עס נאָך אַ מאָל איבערחזרן.

— 79 —

דאָס קיעלע זאָגט: גראָז איז זיס!
דאָס וועווערקעלע זאָגט: גיט מיר ניס!
דאָס פישעלע וויל: אַ וואַסערל טיף!
דאָס קעלבעלע וויל: אויף דער לאָנקע אַ שטיף!
דאָס פערדעלע זאָגט: היי איז געשמאַק!
דאָס מייזעלע זאָגט: מעל אַ זאַק!
דאָס פייגעלע זאָגט: אַ ברעקעלע קליין!
דאָס הינטעלע זאָגט וואַרפט מיר אַ ביין!
דאָס אָדלערל וויל: דעם הימל בלוי!
דאָס בלימעלע וויל: אַ טראָפּן טוי!
יעדערער וויל, וואָס אים געפעלט.
דאָס מענטשעלע וויל די גאַנצע וועלט.

(יצחק קאצענעלסאָן)

181. שרייב איבער דאָס ליד און צייכן אונטער די סובסטאַנטיוון מיטן אַרטיקל ד אָ ס. ארבעט

182. שרייב אויס באַזונדער די סובסטאַנטיוון מיטן אַרטיקל ד אָ ס און באַמערק פאַר וואָס שטייט אומעטום דער אַרטיקל ד אָ ס און ניט ד ע ר אָדער ד י.

ארבעט 183. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין דער פאַרקלענער־פאָרם.

דער מענטש — דאָס מענטשל — דאָס מענטשעלע.

דער פיש — דאָס פישל — דאָס פישעלע

די קאַלב —

דער טיש —

די באַנק —

דער הונט —

די קאַץ —

דאָס בוך —

דאָס בילד —

די פאַרקלענער־פאָרמען געהערן שטענדיק צום מיטעלן מין.

ארבעט 184. שטעל צו צו די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון דעם ארטיקל **דער, די** אָדער **דאָס**.

טאַטע, מאַמע, זיידע, באָבע, שוועסטער, ברודער, מומע, פעטער, פלימעניק, פלימעניצע, קוזין, קוזינע, שוסטער, שניידער, שניידערין, נייטערין, סטאָליער, רבי, רביצין, לערער, לערערין, קינד, אייניקל, ווייב, יינגעלע, מיידעלע, חבר, חברטע.

185. שטעל צו צו די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון דעם ארטיקל **דער, די**, אָדער **דאָס**.

טיש, בעט, מעסער, שטול, סאָפע, שאַפע, לייכטער, בוך, פאָדלאָגע, טיר, פענצטער, קאָפ, האַנט, פוס, פינגער, נאָז, אויג, טאָפ, עמער, טעלער, שיסעלע, לעפעלע, גאָפל.

אַרבעט 186. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין דער פאַרקלענער־פאָרם און שטעל צו דעם אַרטיקל לויטן מוסטער:

דער טיש — דאָס טישל — דאָס טישעלע.
דאָס בילד —
דאָס ליכט —
די שער —
דער בער —
די בעט —
די וויג —
דאָס פערד — דאָס פערדל — דאָס פערדעלע
דער בריוו —
די טיר —
דאָס קלייד —
די ציג —
די קיך —
דער ווינט —

אַרבעט 187. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין דער פאַרקלענער־פאָרם און שטעל צו דעם אַרטיקל לויטן מוסטער:

די האַנט — דאָס הענטל — דאָס הענטעלע.
די באַרשט —
דער קאַם —
דער פאָרהאַנג —
די באַק —
די קאַץ —

די טאַץ — דאָס טעצל — דאָס טעצעלע.
די גאַס —
די באַנק —
די וואַנט —
די ראַם —

ארבעט 188. שרייב איבער די וויטערדיקע סובסטאַנטיוון אין דער פארקלענער־פאָרם און שטעל צו דעם ארטיקל לויטן מוסטער:

דער האָז — דאָס העזל — דאָס העזעלע.
די ראָד —
די באָרד —
די קאָרט —
דער טאָרט —
דער קאָפּ —
די שטאָט — דאָס שטעטל — דאָס שטעטעלע
דער טאָפּ —
דער לאָמפּ —
די נאָז —
דאָס גראָז —
דער פּוס —
דער דראָט —

189. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאנטיוון אין דער פאַרקלענער־פאָרם און שטעל צו דעם אַרטיקל לויטן מוסטער:

די רוט — דאָס ריטל — דאָס ריטעלע
דער נוס —
דער הונט —
דער שוך —
דאָס בוך — דאָס ביכל — דאָס ביכעלע
דאָס טוך —
דער קרוג —
די בלום —
די הון —

190. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין דער פאַרקלענער־פאָרם לויטן מוסטער:

דער בוים — דאָס ביימל, דאָס ביימעלע.
דאָס אויג —
דאָס ברויט —
די מויז — דאָס מייזל — דאָס מייזעלע.
דאָס הויז —
די טויב —

191. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין פאַרקלענער פאָרם לויטן מוסטער:

די פען — דאָס פענדל.
דער באַלאָן —
דער ביין —
דער שטערן —
דער טעלעפאָן —
די מאַשין —

דער ?ייכטער — דאָס לייכטערל דער טינטער —
דער ?יגער — דער ?וסטער —
דאָס ?עסער — דאָס ?ענצטער

192. שרייב איבער די ווייטערדיקע סובסטאַנטיוון אין דער פאַרקלענער־פאָרם לויטן מוסטער:

דער טאַטע — דאָס טאַטעלע די שול — דאָס שולכל
די מאַמע — די מיל —
די מומע — דאָס שפּיל —
די באָבע — די שאַל —
דער זיידע — דער קנויל —

— 84 —

193. שרייב איבער די ווייטערדיקע שפּריכווערטער און שטעל אַריין דעם אַרטיקל דער, די אָדער דאָס.

א. אַז ( ) קאַץ וואַשט זיך וועלן קומען געסט.
ב. ( )איבערשטע קלייד פאַרדעקט אַלע לייד.
ג. ( )קאַרגער עסט זיך מיטן גאַפּל און שאָקלט נאָך אָפּ.
ד. ( )חכם בויט, ( ) נאַר צעשטערט.
ה. אַ חסרון ( ) כלה איז צו שיין.
ו. ( )זאַטער גלויבט ניט דעם הונגעריקן.
ז. ( ) שטילע וואַסער גראָבט טיף.
ח. ( ) פרעמדער פּעלץ וואַרעמט ניט.
ט. ( ) גוטער מאַנער איז אַ שלעכטער צאָלער.
י. חכם עסט, כדי ער זאָל לעבן. ( )נאַר לעבט, כדי ער זאָל עסן.

ארבעט 194. שרייב איבער דאָס ווייטערדיקע מעשהלע און שטעל אַריין דעם ארטיקל ד אָ ס אָדער ד ע ר.

( ) קעלבל און ( ) אָקס

( ) קעלבל האָט דערזען אַן אָקס ביי אַ שווערער אַרבעט און האָט געלייגט אויף אים גרויס רחמנות.

— מיר איז גוט האָט זיך ( ) קעלבל געטראַכט, — איך דאַרף ניט האָרעווען אַזוי שווער.

נאָר אַט איז געקומען ערב יום-טוב. ( ) אָקס איז זיך אַרויס-געגאַנגען אויף פּאַשע און ( ) קעלבל האָט מען געפירט שעכטן.

( ) אָקס האָט אַ קוק געטאָן אויפן קעלבל און האָט געזאָגט:

— דערפאַר האָט מען דאָס דיך ניט געניית צו אַרבעטן, ווייל מ'האָט דיך באַשטימט אויף צום שעכטן.

(עזאָפּ)

ארבעט 195. שרייב איבער דאָס מעשהלע און שטעל אריין דעם ארטיקל דער אָדער די.

( ) פּאַסטעך און ( ) ציג

אַ מאָל האָט ( ) ציג זיך פֿאַרעקשנט און ניט געוואָלט גיין מיט דער טשערעדע. (פּאסטעך איז אין כעס געוואָרן, האָט אַ וואָרף געטאָן אויף איר אַ שטיין און האָט צעבראָכן איר אַ האָרן.

ווען ( ) פּאַסטעך האָט דערזען דעם צעבראָכענעם האָרן האָט ער זיך זייער דערשראָקן.

— זע טייערינקע — האָט ( ) פּאַסטעך זיך אָנגעהויבן בעטן ביי דער ציג — דערצייל ניט דעם באַלעבאָס!

— נאַרישער פּאַסטעך! — האָט אים ( ) ציג געענטפערט — צי דען פֿארשטייסטו ניט, אַז אויב איך וועל אַפילו שווייגן, וועט דאָך ( ) צעבראָכענער האָרן מיינער דערציילן ( ) גאַנצע מעשה.

(עזאָפּ)

ארבעט 196. שרייב אָן צען סובסטאַנטיוון מיטן ארטיקל דער.

197. שרייב אָן צען סובסטאַנטיוון מיטן ארטיקל די.

198. שרייב אָן צען סובסטאַנטיוון מיטן ארטיקל דאָס.

אינהאַלט

		זייט
א. זאַץ	„	5 — 16
1 — 6. זאַץ און פּינטל	„	5
7 — 8. דער סדר פון ווערטער אין אַ זאַץ	„	9
9 — 13. דערציילזאַץ, פרעגזאַץ און אויסרופזאַץ	„	10
14 — 16. סוביעקט און פּרעדיקאַט	„	14
ב. וואָרט	„	17 — 30
17 — 19. ווערטער אין אַ זאַץ	„	17
20. צונויפהעפט	„	19
21 — 23. געקירצטע ווערטער	„	21
24 — 26. טראָף	„	24
27 — 29. אַקצענט	„	27
30 — 31. איבערטראָגן	„	29
ג. קלאַנגען און אותיות	„	31 — 62
32 — 34. די אותיות	„	31
35 — 36. טש און זש	„	34
37 — 39. די דרײַ אַלפן	„	35
40 — 41. ענג — ענק	„	38
42. אַנג — אַנק	„	40
43 — 49. ב — וו	„	41
50 — 54. ז — ס	„	47
55 — 56. ב — פּ	„	51
57. ג — ק	„	54
58 — 59. האָמאָנימען (ג־ק)	„	56
60 — 63. ד — ט	„	57
64. טס — צ, ץ	„	60
65 — 66. דס — צ, ץ	„	61

ד. באַטייט פון ווערטער ,, 63 — 85
67 — 68. דער סובסטאַנטיוו ,, 63
69 — 74. איינצאָל און מערצאָל ,, 65
75 — 77. מענלעכער און ווייבלעכער מין ,, 75
78 — 79. מיטעלער מין ,, 78
80 — 86. פאַרקלענער פאָרם ,, 79
אינהאַלט ,, 86